

Afdeling Energie, lucht, klimaat en duurzame gebouwen

## ENERGIEPREMIES – VERSLAG 2017

Het verslag “Energiepremies 2017” geeft antwoorden op de belangrijke vragen over het uitvoeringsprogramma 2017, de betrokken premies, de begroting en de gevolgen ervan.



Versie augustus 18

Meer informatie  
<https://leefmilieu.brussels/>

Departement Energiepremies

# ENERGIEPREMIES – VERSLAG 2017

## VERSLAG ENERGIEPREMIES 2017: SAMENVATTING

### 1. HET SYSTEEM VAN DE 'ENERGIEPREMIES'

Als uithangbord van een stimulerend en duurzaam energiebeleid zijn de Energiepremies een investeringssteunmaatregel die Brusselaars informeert en stimuleert, zodat zij de juiste keuze maken bij de energierenovatie van een gebouw en hun energieverbruik - en factuur - kunnen terugschroeven. De premies leveren aldus een niet geringe bijdrage tot de geïntegreerde doelstellingen van het Gewest wat betreft het "Lucht-Klimaat-Energieplan" voor 2020, 2030 en 2050.

Bovendien ondersteunt het systeem een keuze van oplossingen die, zowel voor renovaties als voor nieuwbouw, energie-efficiënter - zo niet vernieuwender - zijn dan wat de markt spontaan aanbiedt. Het ondersteunt bovendien ook de Brusselse renovatie- en bouwmarkt.

De Energiepremies worden sinds 2004 uitgekeerd en hebben sindsdien aan bekendheid en belang gewonnen. In 2017 vertegenwoordigden ze een beschikbare jaarbegroting van € 21,6 miljoen, waarvan € 12 miljoen werd gebruikt voor ongeveer 7.600 uitgekeerde premies.

Van 2004 tot 2011 werd het systeem van de energieprijzen uitgevoerd door SIBELGA. Vandaag wordt het technisch en administratief beheerd door Leefmilieu Brussel.

Concreet berust het systeem van de Energiepremies op 3 pijlers:

- Een **uitvoeringsprogramma** dat elk jaar de technische en financiële kenmerken van de premies definieert; de jaarlijkse herziening zorgt ervoor dat het wordt afgestemd om de meest geavanceerde technologieën die op de markt beschikbaar zijn;
- Een **begrotingsmachtiging** die de beschikbare jaarlijkse begroting voor het premiestelsel bepaalt;
- Een **interministerieel protocolakkoord** dat de procedure van de betaling van de premies vlotter laat verlopen.

Sinds 2011 wordt bovendien rekening gehouden met **sociale maatstaven**. Dit betekent dat men bij de berekening van het premiebedrag rekening houdt met 3 inkomenscategorieën en dat woningen die in een RVOHR-zone<sup>1</sup> gelegen zijn (met inbegrip van de Wijkcontracten en het SVG-gebied), automatisch een verhoogde premie krijgen.

---

<sup>1</sup> Hoewel men in 2017 algemeen spreekt over stadsvernieuwingsgebied (SVG) hanteert men in het uitvoeringsprogramma van de premies voor 2017 nog steeds de benaming 'RVOHR-zone'. Daarom zullen we deze benaming doorheen het document blijven gebruiken.



## 2. RESULTATEN: WIE KRIJGT DE PREMIE EN WAARTOE DIEN'T ZE?

Gaat men dieper in op het effect op de begroting van 2017, dan stelt men vast dat de premies:

- vooral werden toegekend aan **gezinnen**, die nagenoeg 90% van de toegekende premies ontvingen, wat 67% van het totale uitgekeerde bedrag vertegenwoordigt; deze premies gingen voor 67% naar de bewoners van de woningen;
- vooral betrekking hadden op werkzaamheden aan **woningen**: dat was het geval voor 97% van de toegekende premies, wat 89% van het uitgekeerde totaalbedrag vertegenwoordigt;
- voornamelijk op **renovatie**werkzaamheden betrekking hadden;
- voornamelijk, over de verschillende sectoren heen, gingen naar dakisolatie (30% van de bedragen), dan muurisolatie (24%) en tot slot de plaatsing van efficiënte verwarmingsketels (24%);
- zullen gezorgd hebben voor een energiebesparing van 63,21 GWh, het equivalent dus van het verbruik van 5.000 Brusselse gezinnen.

Het systeem van aanpassing van de premies aan de inkomens heeft zijn doel bereikt: gezinnen met een laag inkomen genieten doorgaans een grotere terugbetaling van hun investering dan andere gezinnen.

De aan de premies gerelateerde werken vertegenwoordigen een gefactureerd bedrag van minstens € 56 miljoen; **de investering van 1 euro overheidsgeld draagt bij tot het genereren van meer dan 5 euro aan werkzaamheden voor de bouwsector.**

## INHOUD

VERSLAG ENERGIEPREMIES 2017: SAMENVATTING .....	2
INHOUD .....	4
OVERZICHT VAN DE FIGUREN.....	4
OVERZICHT VAN DE TABELLEN .....	5
DOELSTELLING EN MOTIVERING VAN DIT DOCUMENT .....	7
INLEIDING: HET SYSTEEM VAN DE ENERGIEPREMIES .....	8
DEEL I: ANALYSE VAN DE TOEGEKENDE PREMIES TIJDENS HET BEGROTINGSJAAR 2017 .....	16
DEEL II: ANALYSE VAN HET AANTAL INGEDIENDE DOSSIERS VOOR 2017 EN HET ADMINISTRATIEVE BEHEER VAN HET PREMIESTELSEL.....	42
DEEL III: VERGELIJKING VAN DE STELSELJAREN.....	52
DEEL IV: DOORLICHTING VAN DE ENERGIEBESPARINGEN DIE SINDS 2012 DOOR DE ENERGIEPREMIES WERDEN GEGENEREERD.....	54
BESLUIT: HET HUIDIGE SYSTEEM.....	60

## OVERZICHT VAN DE FIGUREN

Figuur 1 - Opsplitsing van het aantal premies en toegekende totaalbedragen per belangrijkste technologische categorie .....	18
Figuur 2 - De "Trias Energetica" voor het ontwerp van gebouwen .....	19
Figuur 3 - Opsplitsing van het aantal premies en toegekende totaalbedragen per technologie .....	21
Figuur 4 - Top 5 van het aantal toegekende premies in functie van de technologieën in 2015, 2016 en 2017.....	22
Figuur 5 - Top 5 van de bedragen voor toegekende premies in functie van de technologieën in 2015, 2016 en 2017.....	22
Figuur 6 - Energieverbruik en -factuur van het BHG in 2013 - Verdeling per economische sector .....	23
Figuur 7 - Vergelijking van de verdeling van de premies per sector voor 2015, 2016 en 2017.....	26
Figuur 8 - Aantal premies en totaalbedrag voor gezinnen, per technologie .....	27
Figuur 9 - Opsplitsing van de aan gezinnen toegekende premies voor woningen, naargelang de aanvrager de woning al dan niet zelf bewoont.....	27
Figuur 10 - Aantal premies toegekend aan de openbare sector, per technologie .....	29
Figuur 11 - Totaalbedragen toegekend aan de openbare sector, per technologie .....	29
Figuur 12 - Aantal premies toegekend aan de privésector, gerangschikt volgens technologie.....	31
Figuur 13 - Premiebedragen toegekend aan de privésector, gerangschikt volgens technologie .....	31
Figuur 14 - Aantal premies toegekend aan vzw's, gerangschikt volgens technologie .....	32
Figuur 15 - Premiebedragen toegekend aan vzw's, gerangschikt volgens technologie.....	33
Figuur 16 - Vergelijking van de verdeling van het toegekende bedrag voor doelgroepen in 2016 en 2017.....	35
Figuur 17 - Inkomensniveaus op basis van het aantal premies en het bedrag van de toegekende premies (gezinnen).....	36



Figuur 18 - Opsplitsing van de werkzaamheden aan woningen die energiepremies genieten in functie van de woningvoorraad per gemeente .....	40
Figuur 19 - Premies toegekend in functie van de RVOHR/ZHS-zones.....	41
Figuur 20- Aantal ingediende dossiers in kalenderjaar 2017, opgesplitst per status .....	42
Figuur 21 - Aantal uitgekeerde premies per ontvangstdatum en per stelsel .....	43
Figuur 22 - Maandelijks totaalbedragen per ontvangstdatum en per stelsel.....	45
Figuur 23 - Maandelijks evolutie van de lopende premies en de premies die wachten op uitbetaling (in aantal) .....	46
Figuur 24 - Aantal behandelde premies per behandelingsdatum.....	46
Figuur 25 - Behandelingstermijn (dossiers die werden toegekend zonder vraag naar aanvullingen)..	47
Figuur 26 - Behandelingstermijn (dossiers die werden toegekend na een vraag naar aanvullingen)..	48
Figuur 27 - Maandelijks verloop van de uitbetaling van de premies .....	48
Figuur 28 - Evolutie van het totaalbedrag aan vastleggingen in 2017 .....	49
Figuur 29 - Cijfer van de oproepen en de e-mails in verband met het energithema die in 2017 werden behandeld door de Infodienst Leefmilieu.....	51
Figuur 30 - Energiebesparing (GWh) per jaar en per soort van premie.....	56
Figuur 31 - Energiebesparing per jaar (GWh), sinds 2004, over alle premies heen.....	56
Figuur 32 - Totaal gecumuleerde energiebesparingen sinds 2004 in GWh .....	58
Figuur 33 - Bespaarde energie (kWh) / euro premie .....	59

## OVERZICHT VAN DE TABELLEN

Tabel 1 - Aantal premies en toegekende bedragen, 2004-2017 .....	13
Tabel 2 - Opsplitsing van de premies volgens belangrijkste categorie, aantal en bedrag .....	17
Tabel 3 - Opsplitsing van de premies per technologie, aantal en uitgekeerd bedrag .....	20
Tabel 4 - Opsplitsing van de premies volgens gebouwtype .....	24
Tabel 5 - Opsplitsing van de premies volgens belangrijke activiteitensectoren .....	25
Tabel 6 - Opsplitsing van de premies volgens het type openbare sector (aantal en bedrag).....	28
Tabel 7 - Premies toegekend aan de overheidssector .....	30
Tabel 8 - Premies toegekend aan de privésector .....	30
Tabel 9 - Opsplitsing van de aan de privésector toegekende premies in functie van het type van begunstigd gebouw .....	32
Tabel 10 - Premies aan vzw's.....	32
Tabel 11 - Opsplitsing van de aan vzw's toegekende premies in functie van het type van begunstigd gebouw.....	33
Tabel 12 - Opsplitsing van het bedrag en aantal premies aan de verschillende sectoren per inkomenscategorie .....	34
Tabel 13 - Verdeling van het bedrag en van het aantal toegekende premies voor doelgroepen (voorkeurscategorie) .....	35
Tabel 14 – Voor doelgroepen toegekend bedrag (voorkeurscategorie) en verschil in categorie A .....	35
Tabel 15 - Premies aan gezinnen opgesplitst per inkomenscategorie: aantallen en totaalbedragen ..	36
Tabel 16 - Detail van de premies per inkomenscategorie.....	37
Tabel 17 - Woningpremies: dekkingsgraad .....	38
Tabel 18 - Aantal premies en toegekend totaalbedrag per gemeente .....	39



Tabel 19 - Opsplitsing van het budget 2017 per gemeente en percentage met RVOHR-bonus.....	41
Tabel 20 - Voornaamste redenen van premieweigeringen in 2017.....	43
Tabel 21 - Gedetailleerde vergelijking van de premies die overblijven sinds 2016, ten opzichte van 2016 en 2015.....	44
Tabel 22 - Vergelijking van de stelseljaren 2016 en 2017 in termen van aantallen en bedragen van toegekende premies.....	52
Tabel 23 - Energiebesparing (GWh) per jaar en per soort van premie .....	55
Tabel 24 - Hypothesen voor energiebesparing per technologie.....	57

## DOELSTELLING EN MOTIVERING VAN DIT DOCUMENT

### 1. DOELSTELLING

Dit document heeft als doel een gedocumenteerde analyse te maken van de resultaten van het systeem van Energiepremies voor het begrotingsjaar 2017.

### 2. MOTIVERING VAN DIT DOCUMENT

De energiepremies worden beschreven in het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 9 februari 2012 betreffende de toekenning van financiële steun op het vlak van energie. Artikel 7 bepaalt dat Leefmilieu Brussel "de Regering vóór 30 juni van elk jaar een verslag over de uitvoering van zijn verplichtingen en opdrachten gedurende het voorgaande jaar en over de acties van het uitvoeringsprogramma" moet bezorgen. Dit verslag is dus een wettelijke verplichting.

Het verslag 'Energiepremies 2017' moet een antwoord bieden op enkele fundamentele vragen:

- Beantwoordden het stelsel van 2017 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma goed aan de verwachtingen? Welke premies werden het vaakst aangevraagd?
- Werd het voor 2017 begrote budget volledig opgebruikt? Volstond het budget om de aanvragen te dekken? Heeft dit budget implicaties voor het budget van 2018?

In 2017 werden 11.984 premieaanvragen ingediend bij Leefmilieu Brussel; 7.641 premies werden uitbetaald<sup>2</sup>, goed voor een totaalbedrag van € 11.960.607.

### 3. STRUCTUUR VAN HET DOCUMENT

Het document omvat de volgende delen:

- Inleiding: het systeem van de Energiepremies
- Deel I: analyse van de toegekende premies tijdens het begrotingsjaar 2017
- Deel II: analyse van het aantal ingediende dossiers voor 2017 en het administratieve beheer van het premiestelsel
- Deel III: vergelijking over verschillende jaren
- Deel IV: Doorlichting van de energiebesparingen die sinds 2012 door de Energiepremies werden gegenereerd
- Besluit

---

<sup>2</sup> In dit verslag omvat de 'uitbetaling van de premie' twee begrippen, namelijk de effectieve, directe betaling van een premie en de vastlegging van de premiebelofte.



## INLEIDING: HET SYSTEEM VAN DE ENERGIEPREMIES

Energiepremies worden sinds 2004 uitgekeerd en hebben sindsdien aan bekendheid en belang gewonnen. In 2017 vertegenwoordigden ze een beschikbare jaarbegroting van € 21,6 miljoen, waarvan € 12 miljoen werd gebruikt voor ongeveer 7.600 uitgekeerde premies.

Als uithangbord van een stimulerend en duurzaam energiebeleid zijn de energiepremies een investeringssteunmaatregel die de Brusselaars informeert en stimuleert, zodat zij de juiste keuze maken bij de energierenovatie van een gebouw. De premies leveren aldus een niet geringe bijdrage tot de geïntegreerde doelstellingen van het Gewest wat betreft het "Lucht-Klimaat-Energieplan" voor 2020, 2025, 2030 en 2050. In tegenstelling tot andere steunmaatregelen, is het energiepremiestelsel niet in de eerste plaats bedoeld om Brusselaars gemakkelijker toegang te verschaffen tot een woning, maar wel om hen te helpen om hun woningen zo te verbeteren dat hun energieverbruik getemperd wordt.

### 1. ALGEMEEN - DE DOELSTELLINGEN VAN HET PREMIESYSTEEM

Het systeem van de Energiepremies is zo opgebouwd dat het milieudoelstellingen haalt en tegelijkertijd op coherente wijze rekening houdt met sociale en economische bezorgdheden.

#### 1.1 Energiebesparing stimuleren en bijdragen aan de vermindering van de CO<sub>2</sub>-uitstoot

De algemene doelstelling van dit instrument is het energieverbruik terugschroeven en de CO<sub>2</sub>-uitstoot verminderen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is de gebouwensector de voornaamste energieverbruiker (75%)<sup>3</sup>. De isolatie van gebouwen en de renovatie van verwarmingsinstallaties zijn dan ook een prioriteit om de doelstellingen inzake uitstootvermindering van de Europese Unie te halen. De premies zijn voor Brusselaars een belangrijke stimulus om te investeren in maatregelen die hun energiefactuur doen dalen en om bij te dragen aan deze algemene doelstellingen.

Het instrument heeft aan de basis geen typisch sociaal oogmerk maar beoogt eerder de bevordering van energiebesparende investeringen, door de burger wegwijs te maken in de meest geavanceerde technologieën die beschikbaar zijn op de markt. Sinds 2011 werd er evenwel een sociaaleconomische dimensie aan toegevoegd, met hogere premies voor aanvragers uit de gemiddelde- en lage-inkomenscategorie.

#### 1.2 De markt aanmoedigen energie-innoverend te renoveren

Het gebruik van energie-efficiënte materialen, systemen en toestellen is erg belangrijk om het comfort van gebouwen te verzekeren en het energieverbruik te optimaliseren. Deze specifieke takken van de bouw- en productiesector kennen een snelle evolutie, onder andere door de snelle prijsstijging van de traditionele energiebronnen in Europa. Een van de grootste uitdagingen voor deze markt is evenwel het creëren van een voldoende 'kritische massa' om nieuwe technologieën ingang te doen vinden in de dagelijkse renovatiepraktijken.

Het systeem van de Energiepremies sluit aan op de logica van steunmaatregelen voor investeringen in energie-efficiëntie. Mensen die een renovatie starten die niet onder de EPB-vereisten valt, worden er zo immers toe aangezet de prestaties van de gebouwen die ze renoveren op hetzelfde niveau te

---

<sup>3</sup>Brusselse energiebalans 2013, Leefmilieu Brussel (2015)





krijgen als gebouwen die wél aan die vereisten gebonden zijn. Het ondersteunt op die manier ook de Brusselse renovatie- en bouwmarkt.

Energiepremies helpen om op lange termijn te investeren, door de energiekwaliteit van de renovatie of de nieuwbouw te verbeteren zodat woningen niet slecht geconfigureerd of verouderd zijn na verloop van 5, 10 of 15 jaar, terwijl de investeringen zelf (dak, raam, muur, ...) een aanzienlijk langere levensduur hebben. De premies geven mensen een 'duwtje in de rug' zodat ze net iets meer kunnen investeren in betere energieprestaties. In het licht van de onafwendbare stijging van de energieprijzen en de noodzaak om de uitstoot van broeikasgassen drastisch terug te dringen tegen 2050, is een beleid dat erin bestaat om investeringen te stimuleren die beantwoorden aan deze uitdagingen, een goed beleid.

De energiepremie speelt ook onrechtstreeks de rol van stimulator voor economische groei door indirect de transitie te bevorderen - en zelfs de toename - van bedrijven die opteren voor innovatie en door de opleidingen van de betrokken werknemers en ondernemers te stimuleren, alsook de lokale en moeilijk verplaatsbare technische beroepen. Door een beroep te doen op een vakman wordt de correcte en veilige uitvoering van de werken gewaarborgd en blijft de milieu-impact van de werkzaamheden of de installatie beperkt.

### 1.3 Ondersteuning van de doorvoering van een strenge Europese energiewetgeving

De energiepremie is ook een instrument dat nuttig kan bijdragen tot de doorvoering van een wetgeving en de naleving ervan.

De invoering van de EPB-verwarmingsreglementering is hier een goed voorbeeld van. Sinds 2012 is de premie voor verwarmingsketels onderworpen aan een erkenning van de installatie door een EPB-verwarmingsinstallateur, wat heeft geleid tot een stijging van de aanvragen tot erkenning door installateurs, meer bewustwording en voorlichting van de particulieren omtrent deze wetgeving en een kwaliteitsgarantie van de installaties.

### 1.4 Kortom...

Kortom, het systeem van de Energiepremies biedt de volgende voordelen:

- gevolgen voor het milieu: bijdrage tot terugschroeven van CO<sub>2</sub>-uitstoot door de betere energieprestaties van gebouwen.
- sociale gevolgen: minder energieverbruik en dus lagere energiefactuur; optimalisering van de kosten voor duurzame energierenovatie voor de bouwmeesters; meer comfort voor de gebouwen die al of niet door de eigenaar bewoond worden; ondersteuning van de implementatie van Europese regelgeving inzake energie-efficiëntie;
- economische gevolgen: ontwikkeling/groei van de markt van energie-efficiënte en innoverende renovaties; opwaardering van het desbetreffende O&O;
- (indirecte) gevolgen voor de tewerkstelling: behoud/stimuleren van tewerkstelling in de sector van de energie-efficiënte renovaties en lokale, officiële en niet of weinig verplaatsbare tewerkstelling.

## 2. HUIDIG WETTELIJK EN BUDGETTAIR KADER

Het systeem van de Energiepremies maakt deel uit van de familie van de subsidies voor een rationeel energieverbruik. Het wordt gespijsd door heffingen op de omzet van de distributienetbeheerders voor elektriciteit en gas<sup>4</sup> die in het Begrotingsfonds voor het Energiebeleid worden gestort.

Van 2004 tot 2011 werd het systeem van de energiepremies uitgevoerd door SIBELGA. Vandaag wordt het technisch en administratief beheerd door Leefmilieu Brussel.

Het wettelijke kader van het systeem is de herziening van de ordonnanties van 20.07.2011 (ordonnanties tot wijziging van de ordonnantie van 19.07.2001 - ELEK en 1.04.2004 - GAS) betreffende de organisatie van de elektriciteits-/gasmarkt in het BHG en het BBHR van 9.02.2012 betreffende de toekenning van financiële steun op het vlak van energie.

Concreet berust de uitvoering van het systeem op 3 pijlers:

- het **jaarlijks uitvoeringsprogramma** dat het premiestelsel definieert en het jaarlijks toegekende budget bepaalt;
- de **begrotingsmachtiging** die de beschikbare bedragen bepaalt (onder voorbehoud van bijdragen aan het Fonds);
- het **interministerieel protocolakkoord** dat de budgettaire en boekhoudkundige procedure voor de betaling van de premies vlotter laat verlopen.

### 2.1 Het uitvoeringsprogramma en het jaarlijkse premiestelsel zorgen voor een dynamische omkadering van de premiestelsels

Het uitvoeringsprogramma is een document dat jaarlijks wordt goedgekeurd door de Regering en dat het **premiestelsel** bepaalt, d.w.z. de technische, administratieve en financiële voorwaarden voor de toekenning van de premies. De Regering herbepaalt hierin het toegekende budget. Onder bepaalde voorwaarden kunnen het programma en het budget in de loop van het jaar gewijzigd worden<sup>5</sup>. Het uitvoeringsprogramma verleent een zekere dynamiek aan het apparaat, omdat de jaarlijkse herziening van de technische bepalingen de quasi real-time ondersteuning van de evolutie van energie-efficiënte technologieën of technologieën die verband houden met hernieuwbare energiebronnen mogelijk maakt. De herziening van de technische clausules laat een relatief snelle reactie op de economische schommelingen toe.

---

<sup>4</sup>Wegens hun verplichting tot openbare dienstverlening

<sup>5</sup>"De Regering keurt vóór 1 oktober van elk jaar het uitvoeringsprogramma voor het volgende jaar goed van de acties met betrekking tot het rationeel gebruik van elektriciteit ten behoeve van alle categorieën van eindgebruikers en plaatselijke dienstverleners waarnaar wordt verwezen in voorgaande alinea, evenals de hieraan gerelateerde begroting. Dit uitvoeringsprogramma omvat de financiële en technische voorwaarden voor het verkrijgen van financiële steun. Het beheer van de toekenning en de betaling van de financiële hulp wordt georganiseerd door het Instituut.

Na advies van Brugel kan de Regering in het lopende jaar wijzigingen aan het uitvoeringsprogramma en het bijhorende budget goedkeuren."



Het besluit van 09.02.2012 bepaalt de inhoud nader:

"Art. 4.

§ 1. Het voornoemde uitvoeringsprogramma bepaalt:

- 1° de aard, de technische criteria en de categorieën van begunstigen van de premies en van de interestbonificaties die gelden tijdens het bedoelde jaar;
- 2° de regels waarmee het bedrag van de premie of van de interestbonificatie kan worden bepaald;
- 3° de begrotingskredieten die aan de regeling voor financiële steun van dit besluit worden besteed;
- 4° de termijnen om een aanvraag van premie of van interestbonificatie in te dienen.

§ 2. Het bedrag van de premie of van de interestbonificatie waarvan sprake in § 1 kan een vast bedrag zijn of een bedrag in verhouding tot het factuurbedrag, tot de omvang of de kwaliteit van de investering of een combinatie van beide.

Het bedrag kan verschillen naar gelang van:

- 1° de aard van de begunstigde, het type van het gebouw en, voor de gezinnen, hun sociaaleconomisch profiel;
- 2° de precieze plaats van het gebouw in kwestie vanwege het gewestelijke stadsrenovatiebeleid;
- 3° de aard van de werken naargelang het gaat om een nieuw gebouw of om een renovatie.

§ 3. Het uitvoeringsprogramma kan bepalen:

- 1° de premies die worden aangevraagd na de verwezenlijking en na de betaling van de studie, de aankoop of de investering in kwestie;
- 2° de premies waarvoor een premiebelofte wordt aangevraagd vóór de verwezenlijking van de studie, de aankoop of de investering in kwestie, vanwege hun technische complexiteit of de grootte van het geldbedrag. In dat geval wordt de maximumtermijn vastgelegd waarin het verzoek tot betaling na de toekenning van de premiebelofte kan worden ingediend.
- 3° het maximale premiebedrag dat per gebouw toegekend kan worden;
- 4° de datum van inwerkingtreding van een welbepaalde premie.

§ 4. De inwerkingtredingsdatum van het uitvoeringsprogramma is standaard 1 januari van het bedoelde jaar."

Het uitvoeringsprogramma is een document van enkele bladzijden met een technische bijlage waarin de toekenningsvoorwaarden van het premiestelsel van het jaar in kwestie beschreven worden.

Het premiestelsel dat in een bepaald jaar van kracht is, geldt voor alle premieaanvragen voor werkzaamheden die in aanmerking komen voor de desbetreffende premie en die tussen 1 januari en 31 december van het bedoelde jaar gefactureerd worden.<sup>6</sup> De aanvragen moeten ingediend worden binnen de vier maanden volgend op de facturatiedatum. Indien het beschikbare budget dreigt op te geraken in de loop van het jaar, zal Leefmilieu Brussel een bericht publiceren in het Belgisch Staatsblad, in de media die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bestrijken en op de website van Leefmilieu Brussel. In dit bericht staat in welke periode de uitgaven in kwestie in aanmerking blijven komen voor de premie of de interestbonificatie, binnen de grenzen van de budgettaire enveloppe. Deze periode mag niet korter zijn dan twee weken, te rekenen vanaf de datum van verschijning in het Belgisch Staatsblad.

<sup>6</sup> De facturatiedatum voor rechtstreekse premies of de datum van indiening voor de premiebeloftes.



De wet verplicht een jaarlijkse rapportering over de uitvoering van het programma en de besteding van het budget.

## **2.2 De jaarlijkse begrotingsmachtiging bepaalt de beschikbare bedragen**

De begrotingsmachtiging wordt bepaald door de ordonnantie betreffende de begroting die jaarlijks wordt goedgekeurd. Deze machtiging bepaalt het bedrag dat kan worden vastgelegd/betaald tijdens het begrotingsjaar, op basis van de betreffende basisallocaties van de gewestelijke begroting. Verschillende toewijzingen hebben betrekking op de energiepremies en verschillen afhankelijk van het type aanvrager (particulieren, verschillende categorieën van aanvragers uit de openbare sector, verschillende categorieën van aanvragers uit de particuliere sector) en het type premie (studie of investering).

Deze toewijzingen gebeuren op basis van de bijdragen aan het REG-fonds. Daarom kan de begrotingsmachtiging (vastlegging, gelijktijdig visum) pas gebeuren in de mate dat de bijdragen daadwerkelijk in dit Fonds worden gestort. Dit betekent dat het niet volstaat dat een vastlegging of betaling wordt toegestaan om ook daadwerkelijk te worden uitgevoerd: dat kan pas gebeuren als het Fonds ook werkelijk gespijsd wordt.

## **2.3 Het protocolakkoord zorgt voor een relatieve vereenvoudiging van het budgettaire en boekhoudkundig mechanisme voor de toekenning van de premies**

Gelet op het aantal te behandelen premieaanvragen en met het oog op een vlottere afhandeling, is de budgettaire en boekhoudkundige procedure sinds 2012 onderworpen aan een protocolakkoord van bepaalde duur tussen de minister van Energie en de minister van Begroting.

Het eerste protocolakkoord had betrekking op de periode 01/01/2012 tot 31/12/2013; het tweede werd in mei 2014 ondertekend en bestreek het jaar 2014. Het protocol zorgt ervoor dat de vastlegging en de uitkering van de premie gelijktijdig kan gebeuren (uitkering zonder afzonderlijk voorafgaand vastleggingsvisum van de inspecteur van Financiën of de minister van Begroting<sup>7</sup>). Sinds 2015 geldt er een meerjarig protocolakkoord om de werking van premievastleggingen en -uitkeringen te vereenvoudigen en te versnellen. Dat protocol bestrijkt een periode van 5 jaar (2015-2019). Het heeft ervoor gezorgd dat de premies sneller na de start van het nieuwe begrotingsjaar worden uitbetaald.

---

<sup>7</sup> De premies zijn toelagen die, buiten dit protocol, individueel goedgekeurd moeten worden door de inspecteur van Financiën of de minister van Begroting, afhankelijk van de premiebedragen.



### 3. GLOBALE EVOLUTIE VAN HET PREMIESYSTEEM VAN 2004 TOT 2017

#### 3.1 2017, de stabiliteit van het stelsel in lijn met 2016

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft op 15 september 2016 het Energiepremiestelsel voor 2017 goedgekeurd, met behoud van het globale budget van ongeveer 22 miljoen euro.

Het programma voor de het premiestelsel blijft hetzelfde als in 2016, toen de nadruk kwam te liggen op de efficiëntste werkzaamheden (audit, isolatie en verwarming). Het enige nieuwe is dat de universiteiten en hogescholen voortaan eveneens het voorkeursstelsel genieten.

#### 3.2 Evolutie van het aantal premies en de uitgekeerde totaalbedragen per jaar

Er bestaan maar weinig bronnen die informatie verzamelen over energiepremiës sinds hun invoering in 2004. Sinds 2014 geeft het jaarlijkse statistische verslag een doorlichting van het systeem en een onderlinge vergelijking van de stelsels. Onderstaande tabel geeft de gegevens weer in functie van de begrotingsjaren.

Tabel 1 - Aantal premies en toegekende bedragen, 2004-2017

Begrotingsjaar energiepremiës	Aantal toegekende premies	Toegekende bedragen
2004	1.840	€ 160.200
2005	15.419	€ 1.767.486
2006	18.381	€ 3.797.638
2007	15.126	€ 10.399.637
2008	16.489	€ 15.658.545
2009	25.951	€ 34.267.573
2010	16.652	€ 11.441.477
2011	19.526	€ 14.862.834
2012	13.787	€ 12.354.840
2013	15.169	€ 22.370.360
2014	15.528	€ 23.588.272
2015	17.345	€ 20.022.273
2016	10.925	€ 15.868.296
<b>2017</b>	<b>7.642</b>	<b>€ 11.960.607</b>
<b>TOTAAL</b>	<b>202.138</b>	<b>€ 186.559.431</b>

In het begin van 2012 lijkt het begrote budget onderbenut, wat in augustus 2012 leidt tot de goedkeuring van een nieuw stelsel met een aanzienlijke verhoging van het bedrag van 5 premies. Deze verhoging van het bedrag van 5 premies zal een vroegtijdige uitputting van het premiestelsel van 2013 tot gevolg hebben, alsook een hoge schuldenlast op de stelsels van 2014 en 2015.

Sinds 2014 liep het premiebedrag sterk terug, maar het gebruikte budget stemde overeen met het beschikbare budget. De premies die in 2015 werden uitbetaald waren dus voor de aanvragen van 2015 én voor de aanvragen die al in 2014 werden ingediend en toegekend, maar toen niet uitgekeerd konden worden.

Vanaf 2016 is het stelsel vereenvoudigd en zijn er sommige premies verdwenen (zoals de premie voor huishoudtoestellen). Dit zorgde voor een daling van de budgettaire benutting. Om het volledige



beschikbare budget te laten aanboren was het de bedoeling dat de nieuwe doelgroepen meer premieaanvragen indienden. Deze vooronderstelling kwam nog niet tot uiting in de feiten.

In 2017 bleef het stelsel, zoals de Regering dat wilde, stabiel en dus gelijk als in 2016. Bij de collectiviteiten zijn er evenwel twee nieuwe doelgroepen bijgekomen, namelijk de hogescholen en de universiteiten. Desondanks ligt het totaalbedrag van de toegekende premies 30% lager dan het bedrag van het jaar ervoor. Enkel de helft van het aanvankelijk beschikbare budget werd gebruikt.

### **3.3 Evolutie van de keuze van technieken die door de premies gedekt worden**

Tot 2015 waren de premies in de eerste plaats bedoeld om gebouwen te isoleren, vervolgens om energie-efficiënte systemen en toestellen te installeren (verwarming, sanitair warm water, verlichting, huishoudtoestellen) en tot slot om te investeren in hernieuwbare energie.

In 2016 vond een hervorming van de premies plaats met een nieuw stelsel dat ook toegankelijk is voor collectiviteiten, en dat werd herschikt op de drie categorieën van prioritaire maatregelen voor de energie-efficiëntie van gebouwen, zoals geïdentificeerd in het gewestelijk plan Lucht-Klimaat-Energie, namelijk: audit, isolatie en warmte (zonnepanelen en zonneboilers).

Dankzij de jaarlijkse herziening kan men het systeem immers afstemmen op de beste technologieën die beschikbaar zijn op de markt.

### **3.4 Mate waarin rekening wordt gehouden met het inkomensniveau van de aanvragers en de RVOHR-zone sinds 2011**

Sinds 2011 wordt bij de berekening van de toegekende premies rekening gehouden met 3 inkomenscategorieën: de basiscategorie (A), de categorie van gemiddelde inkomens (B) en de categorie van lage inkomens (C). Aanvragers uit categorieën B en C krijgen een hogere premie dan aanvragers uit de basiscategorie (categorie A).

#### **3.4.1 Premiecategorieën volgens inkomens**

Voor alle premies met betrekking tot werkzaamheden of investeringen voor een woongebouw worden er drie bedragen vastgelegd in functie van de categorie waartoe de aanvrager behoort:

- Categorie A - basisinkomen
- Categorie B - gemiddeld inkomen
- Categorie C - laag inkomen

De categorie wordt bepaald op basis van de som van de globale en de afzonderlijk belastbare inkomsten van de aanvrager en van iedereen ouder dan 18 jaar die deel uitmaakt van de gezinssamenstelling, afgeleverd door de gemeentelijke administratie minder dan drie maanden voor de datum van indiening van de premieaanvraag.

In het begin kwamen de inkomensgrenzen per categorie min of meer overeen met de bestaande grenzen voor de gezinsinkomens die van kracht waren voor de woningrenovatiepremiës. De plafonds werden vervolgens herzien in functie van de gezinssamenstelling (leeftijd van de aanvrager, alleenstaande, getrouwd of samenwonend, aantal personen ten laste) en het gezamenlijk inkomen van alle personen ouder dan 18 jaar die deel uitmaken van dit gezin. In januari 2016 werden de plafonds per inkomenscategorie herzien, zodat ze in lijn waren met de renovatiepremiës.

a) Begunstigden van de premies van categorie A (basiscategorie)

Standaard horen alle aanvragers tot deze categorie.

b) Begunstigden van de premies van categorie B (gemiddeld inkomen)

Het betreft gezinnen (natuurlijke personen) met een inkomen tussen € 33.525,36 / jaar en € 67.050,72 / jaar voor een alleenstaande persoon, en tussen € 48.525,36 / jaar en € 82.050,72 / jaar voor een koppel<sup>8</sup>.

c) Begunstigden van premies van categorie C (laag inkomen)

Het gaat om:

- gezinnen (natuurlijke personen) met een inkomen lager dan of gelijk aan € 33.525,36 / jaar voor een alleenstaande persoon, en € 48.525,36 / jaar voor een koppel;
- openbare vastgoedmaatschappijen (SVK's) of personen die een huurovereenkomst hebben afgesloten met deze maatschappijen;
- openbare vastgoedmaatschappijen;
- het Woningfonds;
- rechthebbenden op een leefloon van het OCMW;
- rechthebbenden op de 'verhoogde tegemoetkoming' (RVV);
- 'beschermd afnemers'<sup>9</sup>;
- eigenaars-verhuurders<sup>10</sup>;
- collectiviteiten<sup>11</sup>;
- mede-eigendommen<sup>12</sup>.

d) Vermeerderingen van de inkomensplafonds van gezinnen

De inkomensgrenzen voor categorieën B en C worden:

- vermeerderd met € 5.000 als de aanvrager (of de aanvragers bij een (echt)paar) jonger dan 35 jaar is/zijn op de aanvraagdatum;
- vermeerderd met € 5.000 per persoon die fiscaal ten laste is zoals vermeld op het aanslagbiljet 'Belasting op natuurlijke personen en aanvullende belastingen' van de Belastingdienst.

### **3.4.2 De RVOHR-bonus (met inbegrip van de Wijkcontracten en het SVG-gebied)**

Volledig residentiële gebouwen die in een RVOHR-zone (ruimte voor versterkte ontwikkeling van huisvesting en renovatie) of in een SVG (stadsvernieuwingsgebied) gelegen zijn genieten automatisch een verhoging van 10% van het premiebedrag. De plafonds voor de energieprijzen blijven van kracht.

---

<sup>8</sup>De echtgenoot/echtgenote of samenwonende(n) ouder dan 18 jaar, zoals vermeld op de gezinssamenstelling die minder dan 3 maanden vóór de indieningsdatum van de premieaanvraag door het gemeentebestuur werd afgeleverd.

<sup>9</sup>Het betreft residentiële klanten **met onbetaalde schulden die** door hun commerciële energieleverancier **in gebreke gesteld zijn** en die door SIBELGA erkend worden.

<sup>10</sup>Eigenaars-verhuurders die een van de drie eerste aanbevelingen van het EPB-certificaat realiseren.

<sup>11</sup>Enkel wanneer het gebouw als geheel uitsluitend door een collectiviteit wordt gebruikt.

<sup>12</sup>Rechtspersonen met een 'vereniging van mede-eigenaars' als juridische vorm.



## DEEL I: ANALYSE VAN DE TOEGEKENDE PREMIES TIJDENS HET BEGROTINGSJAAR 2017

### 1. INLEIDING: DE ANALYSE WORDT UITGEVOERD VOLGENS DE VERSCHILLENDE 'JAARTYPES'

Wat de Energiepremies betreft, worden drie jaartypes gebruikt in functie van wat men wenst te meten:

- Stelseljaar: volgens de datum van de investeringen (datum van de saldofactuur)
- Indieningsjaar: volgens het jaar waarin de aanvraag werd ingediend
- Begrotingsjaar: volgens de datum van betaling van de premie<sup>13</sup>

Bijvoorbeeld: een premie kan verbonden zijn aan een factuur die gedateerd is op 15/12/2015, ingediend op 15/03/2016 en - als gevolg van de complexiteit van de aanvraag of onvolledige gegevens, enz. - pas in 2017 uitbetaald wordt. Voor deze premieaanvraag is het "stelseljaar" 2015, het "indieningsjaar" 2016 en het "begrotingsjaar" 2017.

Deze drie jaartypes leveren aldus verschillende informatie op:

- Als men wil nagaan op welke manier het geld van het betrokken jaar werd uitgegeven, gaat men over tot → de analyse van het *begrotingsjaar*<sup>14</sup>.
- Als men een analyse wil van de werkzaamheden die werkelijk uitgevoerd zijn in een kalenderjaar (op basis van de facturen voor de werken), gaat men over tot de → analyse van het *stelseljaar*<sup>15</sup>.
- Als men een analyse wil voeren van het stimulerend of ontradend effect van het bedrag van de premies of zelfs een analyse van het buitenkans-effect, dan moet men de → *stelseljaren* onderling vergelijken om de evolutie van het aantal aanvragen vast te stellen.
- Als men de efficiëntie wil analyseren, en de tijd die Leefmilieu Brussel nodig heeft om de premies te behandelen, dan moet men het → *indieningsjaar* onder de loep nemen.

Dit document bestudeert de verschillende cijfers volgens de verschillende jaartypes. Om de efficiëntie van Leefmilieu Brussel te beoordelen in termen van de behandeling en de uitbetaling van

---

<sup>13</sup> In dit verslag wordt het begrip 'betalingsdatum van de premie' zonder onderscheid gebruikt, maar semantisch gezien zouden de correcte termen de volgende zijn:

- 'datum van betaling' voor een premie die rechtstreeks wordt uitbetaald
- 'datum van de vastlegging' voor een premiebelofte

<sup>14</sup> Het begrotingsjaar wordt bepaald door de vastleggings- en ordonnanceringsmachtigingen, de overeenkomstige begrotingsontvangsten en de jaarlijkse boekhoudkundige begrotingsuitvoering. Het wordt met andere woorden gedefinieerd door de datum van betaling van de premie in directe uitbetaling of de vastlegging van de premiebelofte.

<sup>15</sup> Het premiestelsel dat in een bepaald jaar van kracht is, geldt voor alle premieaanvragen voor werkzaamheden die in aanmerking komen voor de desbetreffende premie en die tussen 1 januari en 31 december van het bedoelde jaar gefactureerd worden. De aanvragen moeten ingediend worden binnen de vier maanden volgend op de datum van de saldofactuur.





de premies, worden het indieningsjaar en de termijnen voor de behandeling en de uitbetaling van de premie bestudeerd. Voor een gedetailleerde analyse van de premies, dient men evenwel te bepalen wat het gekozen 'jaartype' is.

### 1.1. Gedetailleerde analyse: het stelseljaar is ideaal maar onvolledig; daarom wordt het begrotingsjaar genomen

In een ideale wereld zouden de statistieken betreffende de premies hoofdzakelijk gebaseerd zijn op het stelseljaar. Dat jaartype levert de meeste beschikbare details op. Het biedt de mogelijkheid om het effect van een wijziging van het premiebedrag te ramen en de reactiviteit/elasticiteit van de aanvraag ten opzichte van de voorgestelde bedragen te meten.

Als men zou uitgaan van het stelseljaar, dan zouden de gegevens die nodig zijn voor de eindconclusie van dit verslag niet volledig zijn op het moment dat het verslag moet worden opgesteld. In de praktijk kan een premieaanvraag voor stelseljaar 2017 ingediend worden tot eind april 2018. Bovendien duurt de behandeling van een premieaanvraag enkele weken tot maanden, afhankelijk van de complexiteit ervan.

Het is dan ook logischer om te vertrekken vanuit de 'vaste' cijfers van de begrotingsjaren in plaats van de 'evolutieve' cijfers van het stelseljaar.

## 2. DE GLOBALE RESULTATEN VAN DE BEGROTING 2017: AANVRAGEN VOOR TOEGEKENDE PREMIES, TOEGEKEND TOTAALBEDRAG

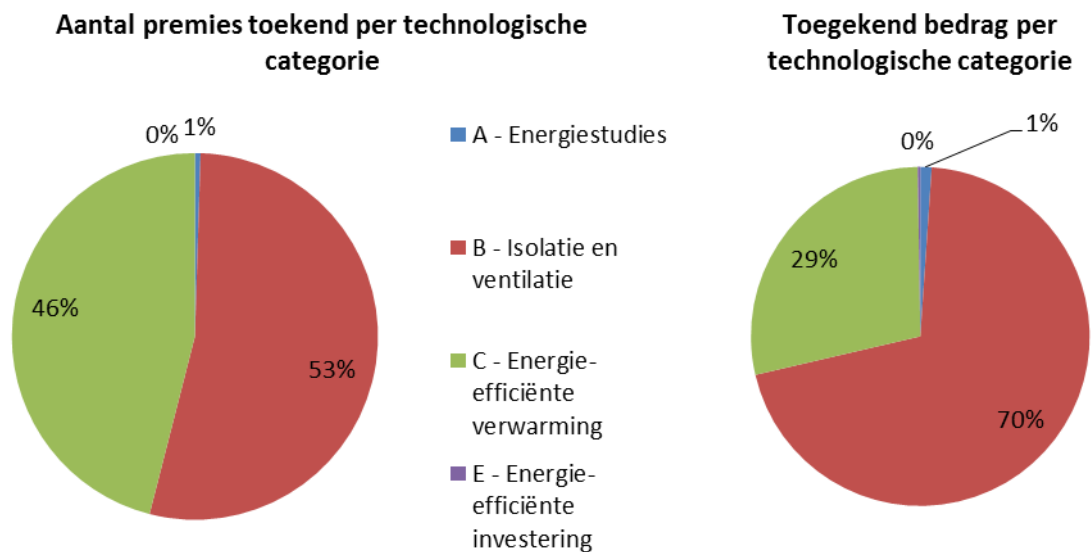
*Tussen 1 januari en 31 december 2017 werden 7.642 premieaanvragen goedgekeurd op het begrotingsjaar 2017, wat een totaalbedrag van € 11.960.607 vertegenwoordigt.*

De premies op de begroting van 2017 worden verdeeld over 7.627 'directe premies' en 15 'premiebeloftes'. Het totaalbedrag van de premiebeloftes bedroeg € 490.796.

Tabel 2 - Opsplitsing van de premies volgens belangrijkste categorie, aantal en bedrag

Premiecategorie		Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
		#	%	€	%
A	Energiestudies	38	<1%	€ 129.083	1%
B	Isolatie en ventilatie	4.088	53%	€ 8.405.390	70%
C	Efficiënte verwarming	3.515	46%	€ 3.396.851	28%
E	Energie-efficiënte investeringen	1	<1%	€ 29.283	<1%
<b>Totaal</b>		<b>7.642</b>		<b>€ 11.960.607</b>	



**Figuur 1 - Opsplitsing van het aantal premies en toegekende totaalbedragen per belangrijkste technologische categorie**


Sinds 2016 worden de premies gebundeld in drie grote technologische categorieën: studies, isolatie en ventilatie en efficiënte verwarming. Er werd evenwel op het budget van 2017, voor een bedrag van ongeveer € 29.000, een premie toegekend van de categorie ‘energie-efficiënte investeringen’, een overblijfsel van het overgangsstelsel van 2016. Aangezien dit een onooglijk klein deel van het budget is (<1%) komen we er in dit verslag niet meer op terug.

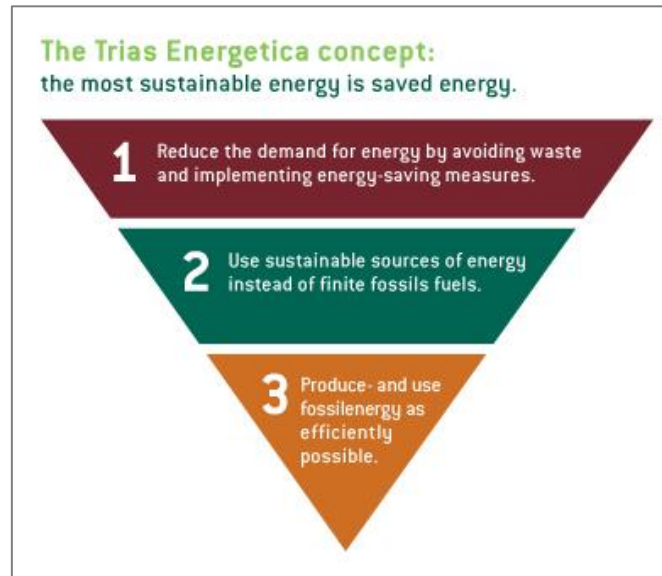
Uit het onderzoek van deze categorieën blijkt dat de premies voor isolatie en ventilatie het meest in trek blijven, op de voet gevolgd door de premies voor efficiënte verwarming. Samen maken ze ongeveer 99% van het totaal van de toegekende premies uit. Qua bedrag staat isolatie/ventilatie ruimschoots op kop, met 70% van het totaal toegekende bedrag. Dat was eveneens het geval in 2016 (69%), alsook in 2015 (73%).



## 2.1. Naleving van de 'Trias Energetica', Brusselse versie

De 'Trias Energetica'<sup>16</sup> is een model ontwikkeld door de Technische Universiteit van Delft, dat de stappen beschrijft om gebouwen met een erg hoge energetische kwaliteit te ontwerpen. Volgens dit model moet men allereerst de isolatie van een gebouw verbeteren, vervolgens hernieuwbare energiebronnen aanwenden om tot slot de systemen te verbeteren die fossiele brandstoffen gebruiken.

Figuur 2 - De "Trias Energetica" voor het ontwerp van gebouwen



De Trias Energetica is een goede oplossing voor het ontwerp van nieuwe gebouwen of de totaalrenovatie van een gebouw.

Maar voor een eenvoudige renovatie, of het vervangen van één bepaald verouderd onderdeel van een gebouw, zoals het dak, de ramen of de verwarmingsinstallatie, mag de Trias Energetica geen prioriteit zijn. Integendeel, het gaat dan veeleer om er zich van te vergewissen dat de investering van goede kwaliteit is op het vlak van energie, door ervoor te zorgen dat de werkzaamheden die voor premies in aanmerking komen op zijn minst de EPB-eisen volgen.

Daarom komt, in het Brussels Gewest, gelet op het belang van punctuele renovaties in vergelijking met nieuwbouw, de verbetering van de verwarmingsinstallatie op de tweede plaats, vóór het investeren in hernieuwbare energie, maar na isolatie.

<sup>16</sup> <http://www.wegwijzerduurzaambouwen.be/pdf/175.pdf>, v. § 2.2



### 3. TECHNOLOGIEËN DIE DE VOORKEUR GENIETEN

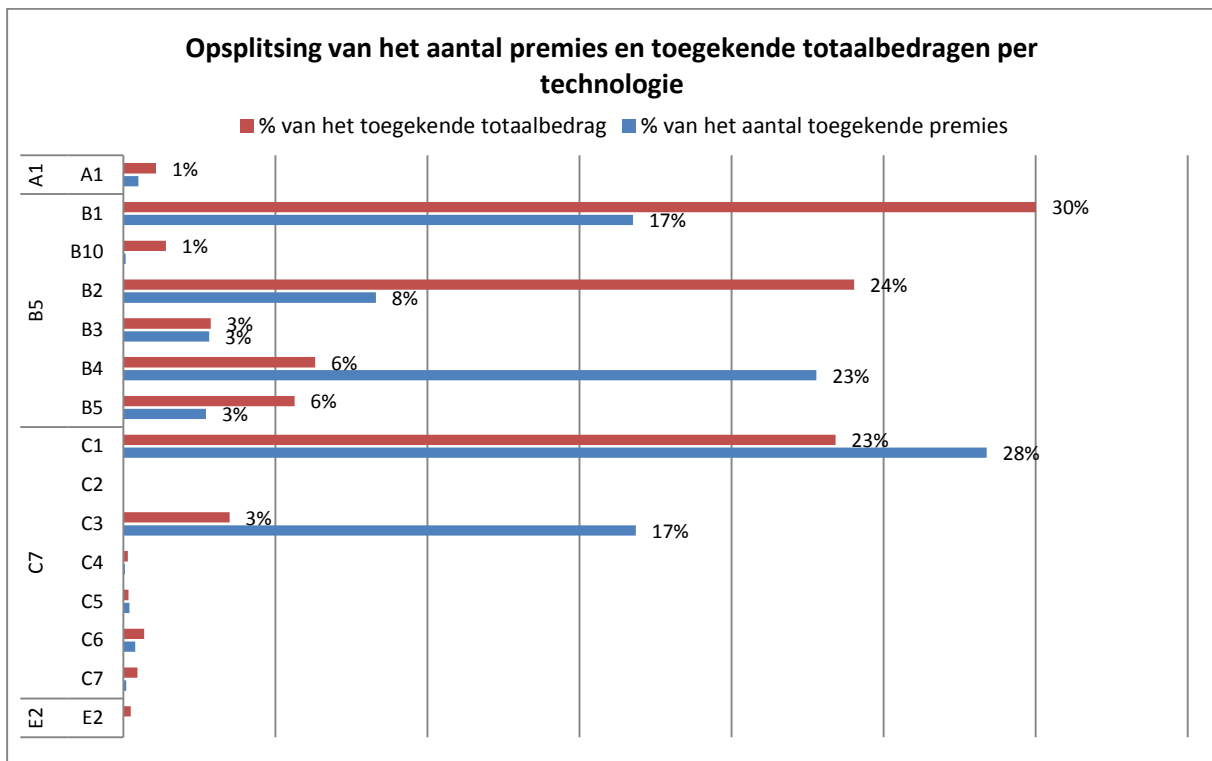
Tabel 3 - Opsplitsing van de premies per technologie, aantal en uitgekeerd bedrag

Premiecategorie		Type premie		Toegekende premies 2017	
				# premies	€ toegekend
<b>A</b>	<b>Energiestudies</b>	A1	Energieaudit	38	€ 129.083
		B1	Dakisolatie	1.281	€ 3.590.290
		B10	Passief of lage-energie	6	€ 167.256
		B2	Muurisolatie	635	€ 2.874.996
		B3	Vloerisolatie	216	€ 344.495
		B4	Superisolerende beglazing	1.742	€ 755.008
		<b>B</b>	<b>Isolatie en ventilatie</b>	B5	Efficiënte ventilatie
		C1	Verwarmingsetel	2.170	€ 2.801.536
		C2	Doorstroomgasboiler	1	€ 138
		C3	Temperatuurregeling	1.288	€ 417.842
		C4	Warmtepomp - Verwarming	4	€ 17.719
		C5	Warmtepomp - sanitair warm water	15	€ 20.935
		C6	Gezamenlijke verbuizing	30	€ 82.499
		<b>C</b>	<b>Efficiënte verwarming</b>	C7	Zonneboiler
<b>E</b>	<b>Energie-efficiënte investeringen</b>	E2	Warmtekrachtkoppeling	1	€ 29.283
<b>Totaal</b>				<b>7.642</b>	<b>€ 11.960.607</b>

In 2017 blijft de premie B1 - dakisolatie bedragsgewijs het meest toegekend. Daarna komen de premies B2 - muurisolatie en C1 - verwarmingsetel, met nagenoeg gelijke bedragen. Qua aantallen neemt premie C1 de leiding, gevolgd door premie B4 - superisolerende beglazing en premie B1. Onderstaande figuur vertaalt de cijfers van voorgaande tabel naar het percentage van het totaal toegekende aantal en het totale toegekende bedrag.



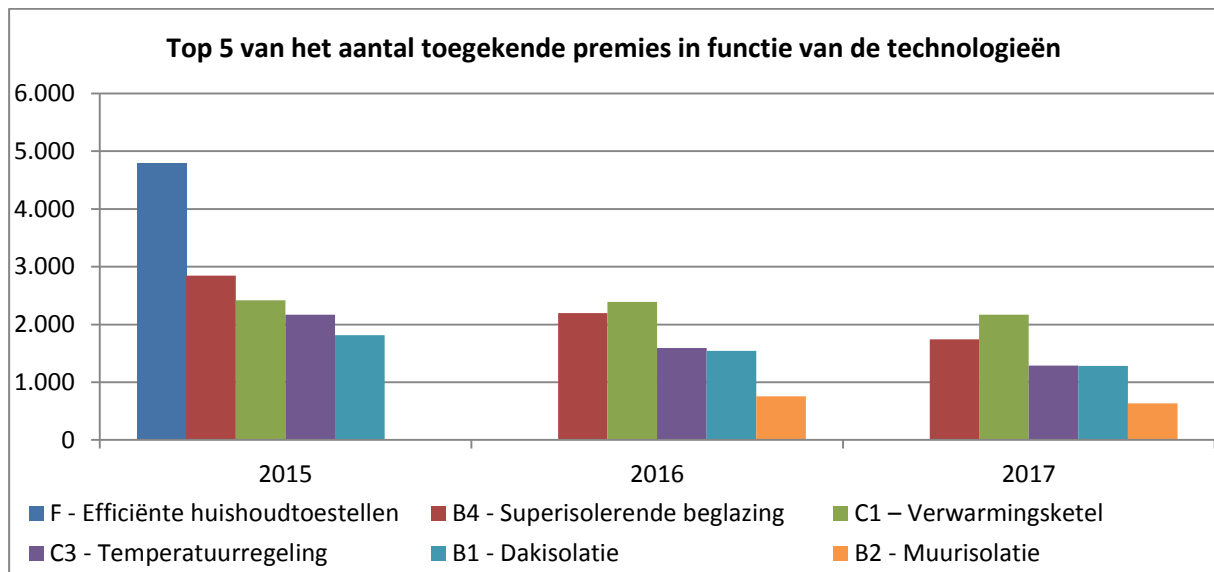
Figuur 3 - Opsplitsing van het aantal premies en toegekende totaalbedragen per technologie



De volgende figuren tonen de top 5 tussen 2015 en 2017 van de toegekende premies in functie van de technologieën, volgens het aantal en het bedrag. In drie jaar tijd is daar slechts weinig verandering in gekomen, de verdwijning van premie F en premie B10 - passief of lage-energie niet te na gesproken. Desalniettemin stellen we een globale vermindering vast van het aantal toegekende premies in 2017 ten opzichte van 2016, terwijl het stelsel in deze twee jaren hetzelfde is gebleven, zowel wat de technische voorwaarden als wat de bedragen betreft. Deze vaststelling gaat op voor alle categorieën samen.

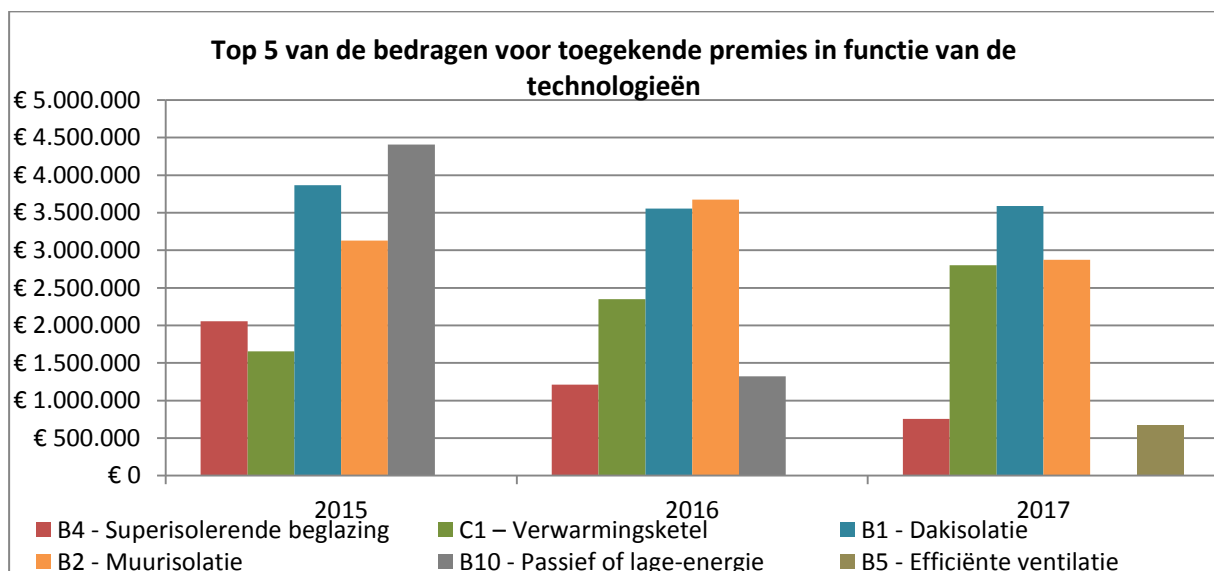


Figuur 4 - Top 5 van het aantal toegekende premies in functie van de technologieën in 2015, 2016 en 2017



Gelijklopend daarmee stellen we een stijging vast van de bedragen die voor de premie B1 - dakisolatie, alsook voor de premie C1 - verwarmingsketel worden toegekend. Het is mogelijk dat te vertalen door bouwplaatsen met hogere oppervlakten, alsook door de grotere assimilatie van het premiestelsel door de nieuwe doelgroepen.

Figuur 5 - Top 5 van de bedragen voor toegekende premies in functie van de technologieën in 2015, 2016 en 2017



#### 4. DE ENERGIEPREMIES EN DE BRUSSELSE GEBOUWEN

*Dit hoofdstuk geeft een analyse van alle Energiepremies in begrotingsjaar 2017, hetzij 7.642 premies die goed zijn voor een totaalbedrag van € 11.960.607.*

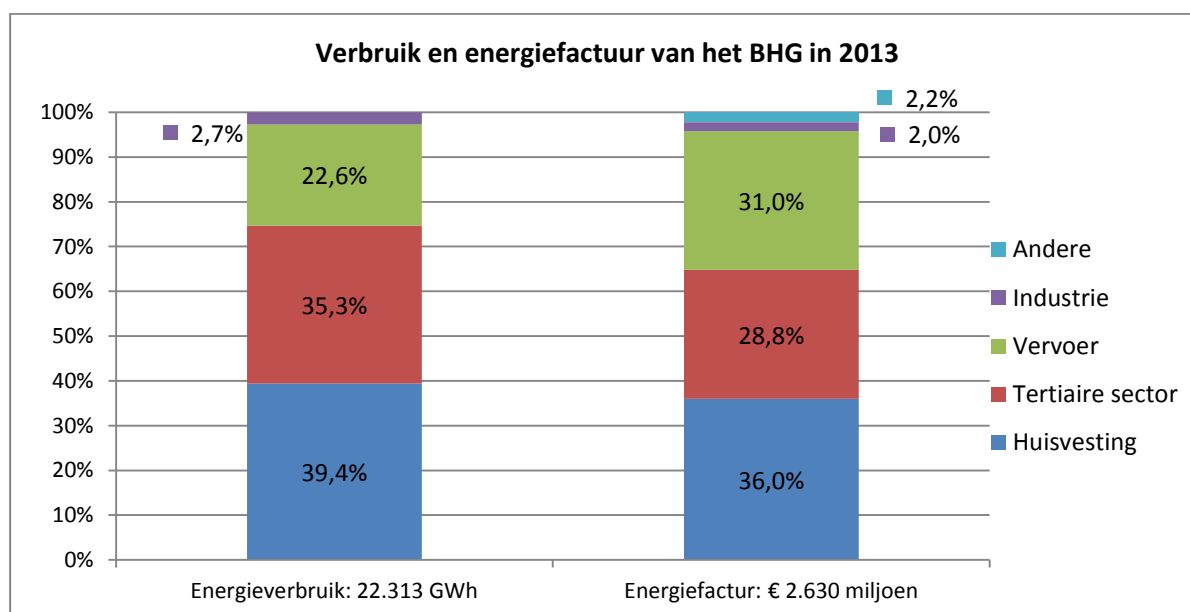
##### 4.1. Inleiding: de Brusselse gebouwen<sup>17</sup> en hun energieverbruik

Brussel telt momenteel **194.543 gebouwen** (op 1 januari 2017), waarvan 163.111 residentiële (83,5%) en 31.432 niet-residentiële gebouwen (16,5%). Het Gewest telt momenteel **573.276 wooneenheden** waarvan de meeste zich in appartementsgebouwen bevinden (54,7%).

In 2013 bedroeg het energieverbruik van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 22.313 GWh, waarvan meer dan 77 % door residentiële, tertiaire en industriële gebouwen.

Zo liep de energiefactuur van het Gewest op tot € 2.360 miljoen, waarvan 67% voor rekening van de gebouwen.

Figuur 6 - Energieverbruik en -factuur van het BHG in 2013 - Verdeling per economische sector



<sup>17</sup> Gegevens BISA en STATBEL (1 januari 2017)



## 4.2. Types en functies van de betreffende gebouwen

De energiepremies worden hoofdzakelijke toegekend voor de verbetering van de energieprestaties van woningen, wat blijkt uit zowel het aantal premies (97 %) als het toegekende totaalbedrag (89 %). Tussen 1996 en 2014 werden 44.568 woningen opgetrokken, die samen 3,9 miljoen “bewoonbare” m<sup>2</sup> vertegenwoordigen.

Tabel 4 - Opsplitsing van de premies volgens bouwtype

Gebouwtype	BISA 2017		Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
	# Gebouwen	# Woningen	#	%	€	%
eengezinswoning	128.132	213.621	3.784	49%	€ 5.012.229	42%
Appartementsgebouw	34.979	313.815	3.653	48%	€ 5.665.589	47%
Niet-residentieel gebouw	31.432	45.840	205	3%	€ 1.282.790	11%
<b>Totaal</b>			<b>7.642</b>		<b>€ 11.960.607</b>	

Men kan hieruit afleiden dat de premies hoofdzakelijk worden aangewend voor residentiële gebouwen (eengezinswoning en appartementsgebouw). De verdeling woning/niet-woning is nagenoeg hetzelfde als in 2016 en 2015.

In verband met de bouwtypes en -functies kunnen de beschikbare gegevens echter onbetrouwbaar zijn, want de invoer is gebaseerd op de inlichtingen van de aanvrager. Dat kan leiden tot verscheidene situaties of ondervragingen, met name:

- In het geval van een omgebouwde eengezinswoning naar verschillende wooneenheden (flat of appartement op de zolder): een eengezinswoning of een appartementsgebouw?
- In het geval van een appartementsgebouw, heeft de aanvrager de keuze om een aanvraag in te dienen voor elke wooneenheid afzonderlijk, ofwel om een enkele aanvraag in te dienen voor de volledige mede-eigendom. In het eerste geval is het mogelijk om voor eenzelfde gebouw negen premieaanvragen in te dienen (gemiddeld aantal wooneenheden per woning volgens BISA); in het tweede geval is er maar één aanvraag voor het geheel. Men kan dus niet stellen dat, als men de wooneenheden vergelijkt, de premies voor eengezinswoningen oververtegenwoordigd zijn.
- In het geval van een gebouw met verschillende functies (bijvoorbeeld handelszaak en woning) wordt de bestemming van het gebruik bepaald al naargelang van het hoofdgebruik van het gebouw. De aanvrager dient echter niet altijd juist volgens deze verhouding in. Zo zou hij ervoor kunnen kiezen zijn premie voor zowel een tertiair als een residentieel gebouw aan te vragen.

Sinds 2017 en het gebruik van het onlineformulier op IRISbox wordt de aanvrager geholpen bij het invoeren van de juiste bestemming in functie van het hoofdgebruik van het gebouw. De invoering van het enige formulier en de toevoeging van een nieuw aanvinkvakje voor ‘appartement’ levert bovendien meer betrouwbare statistieken op.





Samenvattend, op basis van de gegevens die momenteel gedoceerd zijn, kunnen we geen sluitende conclusie trekken wat betreft het preferentiële gebruik van premies voor eengezinswoningen of appartementsgebouwen. Dankzij de middelen die er kwamen om de aanvrager te helpen zijn dossier in te vullen, zijn ze evenwel steeds nauwkeuriger.

### 4.3. Renovatie en nieuwbouw

De aanvrager moet op het formulier aangeven of de premie bestemd is voor nieuwbouw of renovatie. De meeste premies worden enkel uitgekeerd voor renovaties.

Sinds het schrappen van de meerderheid van de beschikbare premies voor nieuwbouw, zoals premie B10 (passief of lage-energie) en B5 (groendak), die het gros uitmaken van de premies voor nieuwbouw in 2016 (63% van het aantal en 89% van het toegekende budget), bedraagt de premiegraad voor nieuwbouw echter 0%, ondanks dat er nog drie premies bestaan die ook openstaan voor gebouwen van minder dan 10 jaar.

## 5. WIE KRIJGT DE PREMIES? ANALYSE PER BELANGRIJKSTE ACTIVITEITENSECTOREN: GEZINNEN, OVERHEID, PRIVAAT EN VZW'S

### 5.1. Algemene resultaten

Op het premieaanvraagformulier moet de aanvrager kiezen tussen 21 activiteitensectoren die het soort van aanvrager beschrijft die het best overeenkomt met zijn situatie. Voor de goede leesbaarheid van dit verslag werden de premies gegroepeerd in vier belangrijke activiteitensectoren:

- **De gezinnen:** een belangrijke groep aanvragers die doorgaans een premie voor een residentieel goed aanvraagt (eengezinswoning of appartementsgebouw). Aan deze categorie werden ook de aanvragen van mede-eigenaars of gebouwenbeheerders toegevoegd.
- **De privésector:** deze categorie omvat zowel de privébedrijven als de vrije scholen.
- **De openbare sector:** deze categorie omvat ook andere entiteiten zoals de gemeenten, de OCMW's, de OVM's, de overheidsdiensten, enz. maar niet de vzw's.
- **De vzw's:** de vzw's vertegenwoordigen een categorie op zich, wat een betere analyse van de gegevens mogelijk maakt.

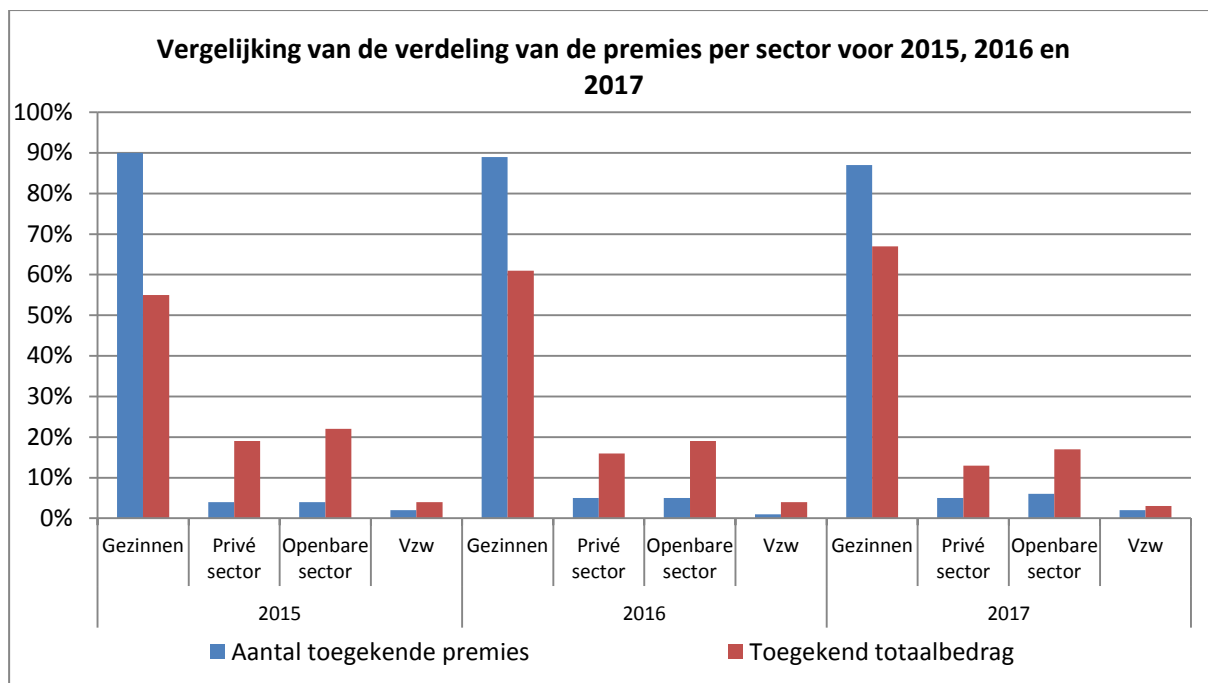
Tabel 5 - Opsplitsing van de premies volgens belangrijke activiteitensectoren

Aanvragers	Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
	#	%	€	%
Gezinnen	6.677	87%	€ 7.998.178	67%
Privésector	383	5%	€ 1.619.849	13%
Openbare sector	450	6%	€ 2.004.705	17%
Vzw	132	2%	€ 337.876	3%
<b>Totaal</b>	<b>7.642</b>		<b>€ 11.960.607</b>	



Een overweldigende meerderheid van de premies gaat naar huishoudens: 87% van het aantal premies, voor 67% van het totale toegekende bedrag. Deze tendens is qua aantal relatief stabiel, maar qua bedrag in licht stijgende lijn ten opzichte van de jaren ervoor.

Figuur 7 - Vergelijking van de verdeling van de premies per sector voor 2015, 2016 en 2017



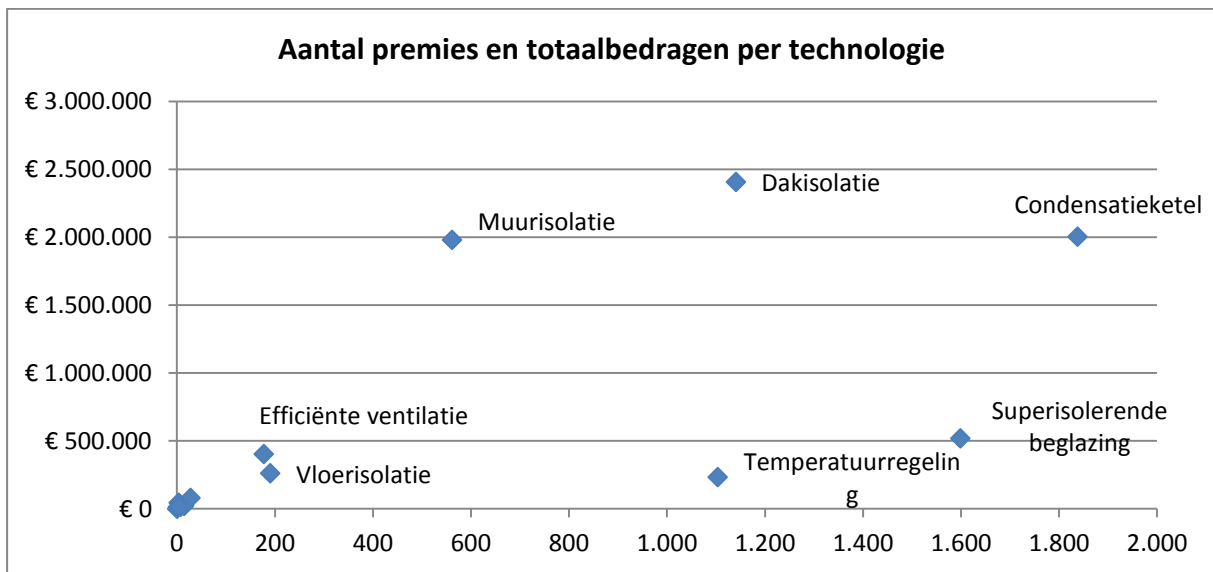
## 5.2. De gezinnen onder de loep

### 5.2.1. Technologische keuzes: de meest gevraagde premies zijn voor condensatieketels en superisolerende beglazing

Voor de gezinnen blijft de tendens gelijk als in 2016. Het grootste aantal premieaanvragen gaat naar condensatieketels, gevolgd door de plaatsing van superisolerende beglazing en dakisolatie, op de hielen gezeten door temperatuurregeling.

Vanuit financieel oogpunt kapen verwarmingsketels en dakisolatie samen bijna 55% van het premiebudget weg, gevolgd door muurisolatie (25%).

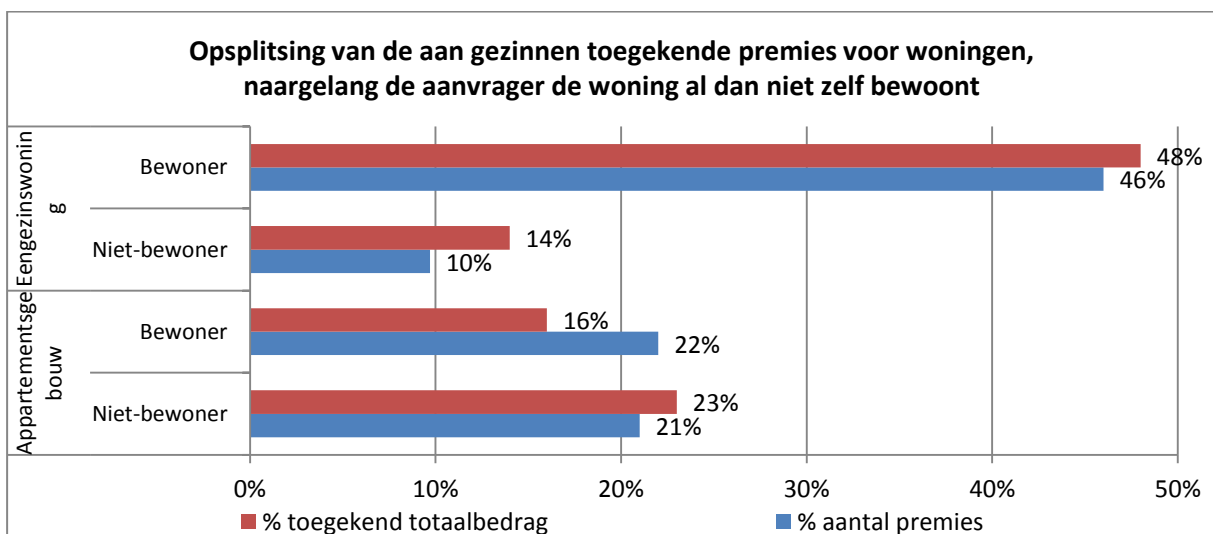
Figuur 8 - Aantal premies en totaalbedrag voor gezinnen, per technologie



### 5.2.2. Opsplitsing bewoner/niet-bewoner

De notie 'bewoner/niet-bewoner' is gebaseerd op het gegeven dat het adres waarop de werken plaatsvinden al dan niet hetzelfde is als het adres van de aanvrager. Deze waarde is enkel indicatief, omdat de aanvrager in vele gevallen (totale renovatie bijvoorbeeld) zijn nieuwe woning betreft na voltooiing van de werken, wat dus een vertekend beeld geeft. Bovendien worden sommige aanvragen ingediend via de gebouwbeheerders. In dat geval kan het adres van de werken nooit hetzelfde zijn als het adres van de aanvrager, die de woning 'niet bewoont', zelfs als de echte eigenaar van de woning in kwestie wél ter plaatse woont. Onderstaande grafiek houdt geen rekening met verenigingen van mede-eigenaars, gebouwbeheerders of residenties, wat een realistischer beeld geeft.

Figuur 9 - Opsplitsing van de aan gezinnen toegekende premies voor woningen, naargelang de aanvrager de woning al dan niet zelf bewoont



Een gezin vraagt vooral premies aan voor het goed dat het bewoont (68%) ten aanzien van het goed dat het niet bewoont. Het gemiddeld toegekende bedrag verschilt echter lichtjes al naargelang dat het huisgezin het goed bewoont (€ 919) of niet (€ 1.154). De vraag rijst dan ook wat de bedoeling van de niet-bewonende aanvrager is: is hij van plan om het goed te bewonen nadat de werken voltooid zijn, of wil hij het verhuren?

Sinds 2016 hebben eigenaars-verhuurders toegang tot de voorkeurscategorie. Voor het budget van 2017 betreft dat 206 aanvragen voor een bedrag ter waarde van € 206.690 (cf. punt 6.2). Ze zijn voornamelijk verdeeld over de premies voor vervanging van de ketel (60 aanvragen) en de plaatsing van isolerend glas (54 aanvragen).

### 5.3. De openbare sector onder de loep

#### 5.3.1. Algemene resultaten

Bij de aanvragers van de openbare sector worden de besturen, openbare diensten, overheidsbedrijven en instellingen van openbaar nut gerekend.

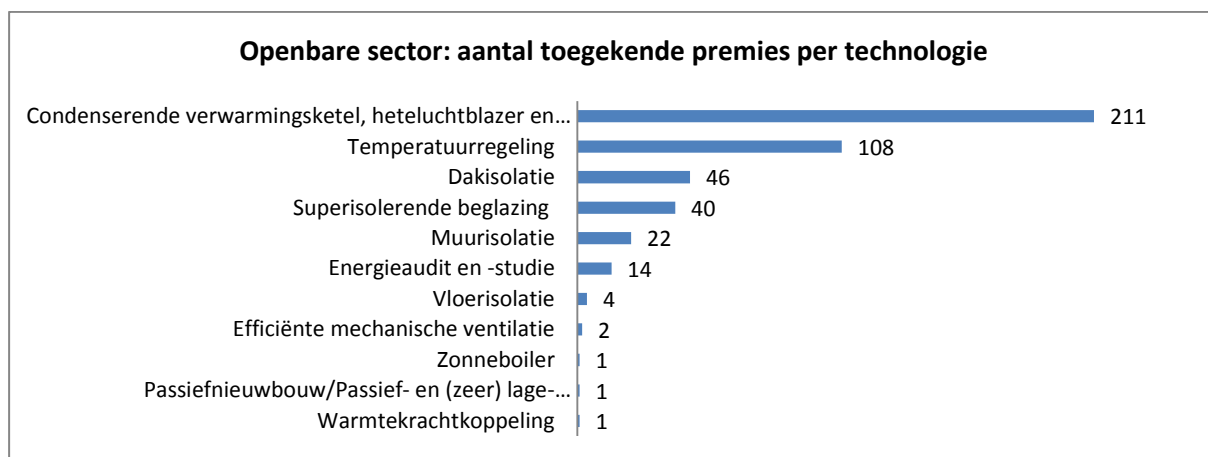
Tabel 6 - Opsplitsing van de premies volgens het type openbare sector (aantal en bedrag)

Openbare sector	Aantal toegekende premies	Toegekend totaalbedrag
Gemeente	45	€ 548.287
OCMW	81	€ 74.820
Hoger Onderwijs	1	€ 11.916
Overheidsbedrijf	321	€ 1.360.118
Federale overheid	1	€ 3.000
ION	1	€ 6.564
<b>Totaal</b>	<b>450</b>	<b>€ 2.004.705</b>

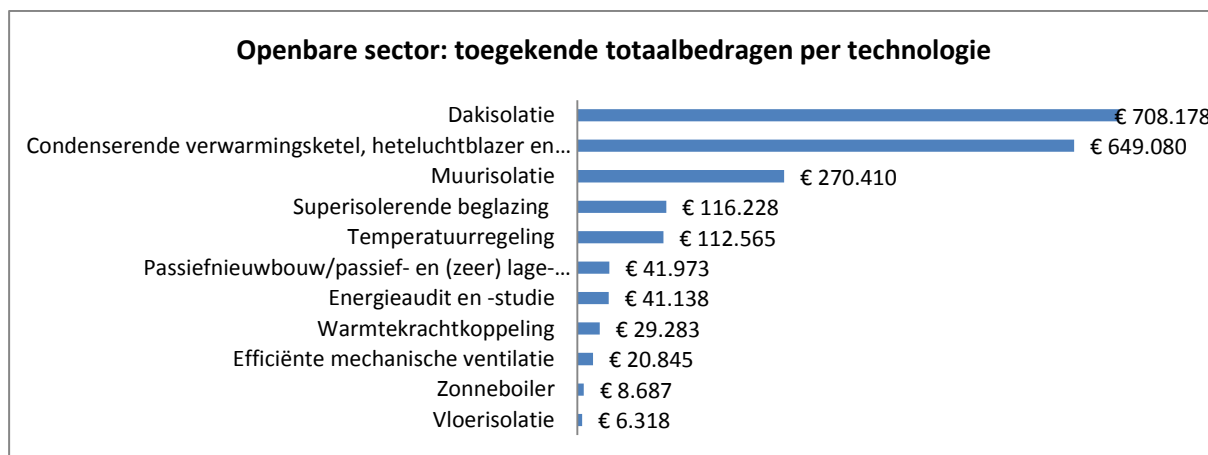
Overheidsbedrijven zijn veruit het sterkst vertegenwoordigd bij de aanvragers uit de openbare sector (ongeveer 71%). Bijna 69% daarvan zijn OVM's, dat wil zeggen maatschappijen die een sociale woning moeten verschaffen aan personen die aan de toelatingscriteria beantwoorden. Deze aanvragers ontvangen een verhoogde premie van categorie C, net als gezinnen met een laag inkomen.

**5.3.2. Technologische keuzes: verwarmingsketels en warmteregeling zijn het sterkst vertegenwoordigd in aantallen, dakisolatie en verwarmingsketels in premiebedragen**

Figuur 10 - Aantal premies toegekend aan de openbare sector, per technologie



Figuur 11 - Totaalbedragen toegekend aan de openbare sector, per technologie



De premie voor de condensatieketel wordt het vaakst toegekend (47%) en krijgt, als tweede in het klassement, 32% van het aan de overheidssector toegekende totaalbedrag. De tweede vaakst toegekende premie is die voor temperatuurregeling (24%), maar heeft slechts betrekking op 6% van de toegewezen bedragen. Premie B1, die 35% van het totaalbedrag opgebruikt, heeft slechts betrekking op 10% van de aanvragen.



### 5.3.3. Functie en soorten van gebouwen: aan woningen toegekende premies: meer dan twee derde van het totaalbedrag van de openbare sector

Tabel 7 - Premies toegekend aan de overheidssector

Openbare sector	Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
	#	%	€	%
eengezinswoning	102	23%	€ 756.191	38%
Appartementsgebouw	303	67%	€ 693.759	35%
Niet-residentieel gebouw	45	10%	€ 554.754	27%
<b>Totaal</b>	<b>450</b>		<b>€ 2.004.705</b>	

Op de 405 aanvragen inzake woningen komen er 307 van openbare bedrijven die in huisvesting actief zijn (163 OVM's en 144 Woningfondsen).

## 5.4. De privésector onder de loep

### 5.4.1. De aanvragers uit de privésector: bedrijven en vrije scholen

De aanvragers uit de privésector worden opgesplitst in twee hoofdcategorieën: bedrijven en vrije scholen. In deze sector gaat 89% van het premiebedrag naar de bedrijven.

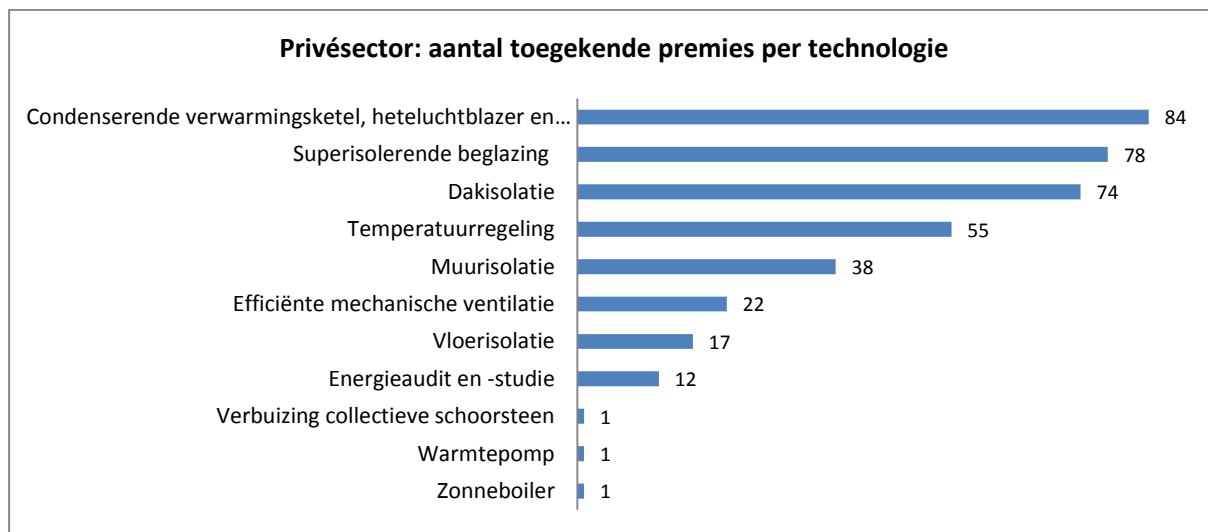
Tabel 8 - Premies toegekend aan de privésector

Privésector	Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
	#	%	€	%
Vrije school	41	11%	€ 287.857	18%
Privébedrijf	342	89%	€ 1.331.992	82%
<b>Totaal</b>	<b>383</b>		<b>€ 1.619.849</b>	

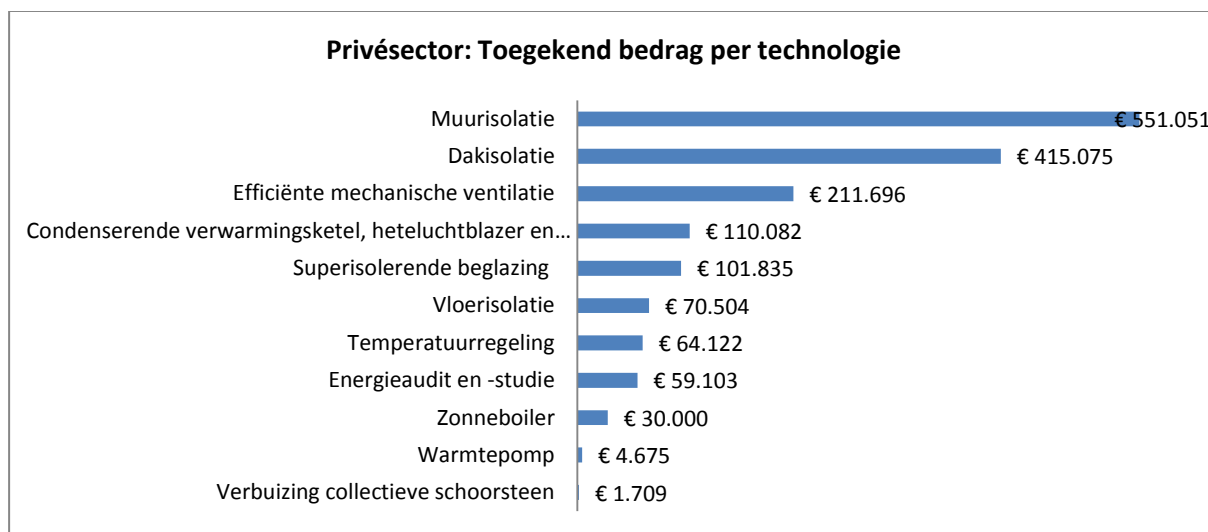
De meerderheidscategorie van de privébedrijven omvat vastgoedkantoren (die premies aanvragen voor alle types van gebouwen, waaronder residentiële gebouwen) en bedrijven die hun eigen gebouwen laten renoveren of bouwen (tertiaire en/of industriële sector).

### 5.4.2. Technologische keuzes: de muurisolatiepremies neemt een hap van 34% uit de bedragen

Figuur 12 - Aantal premies toegekend aan de privésector, gerangschikt volgens technologie



Figuur 13 - Premiebedragen toegekend aan de privésector, gerangschikt volgens technologie



Hoewel het vaakst toegekend (22%), neemt de premie voor verwarmingsketels slechts 8% van het bedrag in. De 38 premies voor muurisolatie vertegenwoordigen dan weer 34% van het totaalbedrag.



### 5.4.3. Functies en types van gebouwen: meest gesubsidieerde appartementsgebouwen

Kijken we naar de bedragen, dan blijkt dat 76% van het totaalbedrag van de premies aan de privésector bestemd is voor huisvesting. Om te vergelijken, dit percentage bedroeg 60% in 2016 en 67% in 2015.

Tabel 9 - Opsplitsing van de aan de privésector toegekende premies in functie van het type van begunstigd gebouw

Privésector	Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
	#	%	€	%
Eengezinswoning	83	22%	€ 237.078	15%
Appartementsgebouw	207	54%	€ 928.376	57%
Niet-residentieel gebouw	93	24%	€ 454.394	28%
<b>Totaal</b>	<b>383</b>		<b>€ 2.591.170</b>	

## 5.5. Vzw's onder de loep

### 5.5.1. Aanvragen van vzw's: algemene resultaten

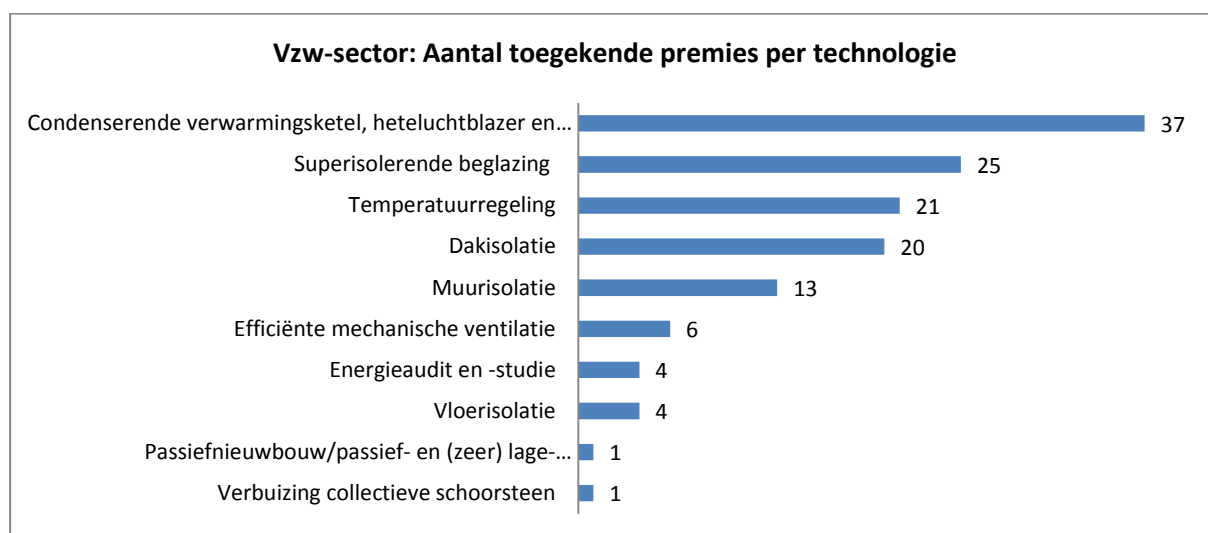
Er werden 132 premies toegekend aan vzw's. Het gaat daarbij vooral om scholen en SVK's.

Tabel 10 - Premies aan vzw's

Vzw-sector	Toegekende premies	
	#	€
Vzw	132	€ 337.876

### 5.5.2. Keuze van technologie:

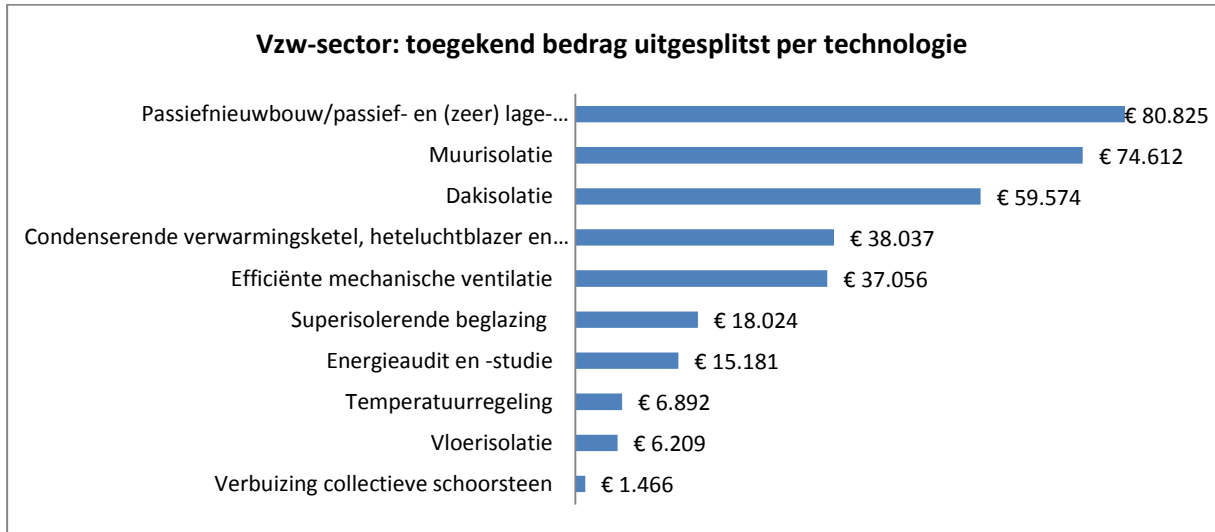
Figuur 14 - Aantal premies toegekend aan vzw's, gerangschikt volgens technologie



De premies voor 'condenserende gasverwarmingketels' komen op rang één en bevestigen zo de trend in de andere sectoren. Ze vertegenwoordigen haast 30% van het totaal aan toegekende premies. Vervolgens komen de premies voor superisolerende beglazing (19%) en temperatuurregeling (16%).





**Figuur 15 - Premiebedragen toegekend aan vzw's, gerangschikt volgens technologie**


Als het op de bedragen aankomt, dan komt de premie voor 'passief of (zeer) lage-energie' op de eerste plaats, hoewel het slechts één premieaanvraag betreft. De premie 'muurisolatie' komt op de tweede plaats en vertegenwoordigt ongeveer 22% van het volledige aan vzw's toegekende bedrag, gevolgd door de premie 'dakisolatie' die 18% van het totaalbedrag vertegenwoordigt.

### 5.5.3. Functies en soorten van gebouwen: de meerderheid van het bedrag voor de tertiaire sector

**Tabel 111 - Opsplitsing van de aan vzw's toegekende premies in functie van het type van begunstigd gebouw**

Vzw-sector	Aantal toegekende premies		Toegekend totaalbedrag	
	#	%	€	%
Eengezinswoning	31	23%	€ 45.191	13%
Appartementsgebouw	47	36%	€ 58.917	17%
Niet-residentieel gebouw	54	41%	€ 233.767	70%
<b>Totaal</b>	<b>132</b>		<b>€ 337.876</b>	

In termen van premiebedragen gaat het leeuwendeel naar de tertiaire sector (70% van het totaal). In aantallen worden de meeste premies evenwel toegekend aan woongelegenheden.



## 6. WIE KRIJGT DE PREMIES? DOORLICHTING PER INKOMENSCATEGORIE

### 6.1. Categorieën die uitgebreid worden naar alle publiek

Het gemiddelde premiebedrag dat aan de openbare sector wordt uitgekeerd, ligt ver boven het gemiddelde bedrag dat gezinnen ontvangen, omdat ook de omvang van de bouwplaatsen danig verschilt (€ 5.413 tegen € 1.001). Gelet op het feit dat de begrotingstoewijzing niet gebeurt in functie van de inkomenscategorie, is er evenwel geen directe concurrentie tussen categorie-C premies aan de gezinnen en de premies aan de openbare sector.

*Gezinnen komen in aanmerking voor de drie inkomenscategorieën.*

Tabel 12 - Opsplitsing van het bedrag en aantal premies aan de verschillende sectoren per inkomenscategorie

Inkomenscat egorie	Basis - categorie A		Gemiddelde inkomens - Categorie B		Lage inkomens - categorie C	
	#	€	#	€	#	€
Huisgezin	2.366	€ 2.105.380	1.283	€ 1.158.730	2.677	€ 3.071.515
Mede- eigendom	0	€ 0	0	€ 0	351	€ 1.662.554
Openbaar	118	€ 207.470	0	€ 0	332	€ 1.797.234
Privé	343	€ 1.341.514	0	€ 0	40	€ 278.335
Vzw	65	€ 226.123	0	€ 0	67	€ 111.753
<b>Totaal</b>	<b>2.892</b>	<b>€ 3.880.487</b>	<b>1.283</b>	<b>€ 1.158.730</b>	<b>3.467</b>	<b>€ 6.921.391</b>

*De openbare sector, de privésector en de vzw's worden standaard tot de basiscategorie gerekend.*

*De doelgroepen (collectiviteiten, SVK's, Woningfondsen, OVM's, ...) ontvangen automatisch verhoogde premies in een lage-inkomenscategorie.*

De aan categorie C verbonden verhoogde bedragen richten zich ook tot openbare instellingen wier opdracht het is om bij te dragen tot het ter beschikking stellen van huisvesting aan gezinnen met een gemiddeld en/of laag inkomen, en om deze huisvesting te beheren: SVK, OVM en Woningfonds.

### 6.2. Het aantal premies en de premiebedragen bij de nieuwe doelgroepen zijn in duidelijk stijgende lijn

In 2016 besloot de Brusselse Regering drie doelgroepen te bevoordelen - collectiviteiten (school, crèche, ...), mede-eigendommen en eigenaars-verhuurders - door ze gelijk te schakelen met voorkeurscategorie C.

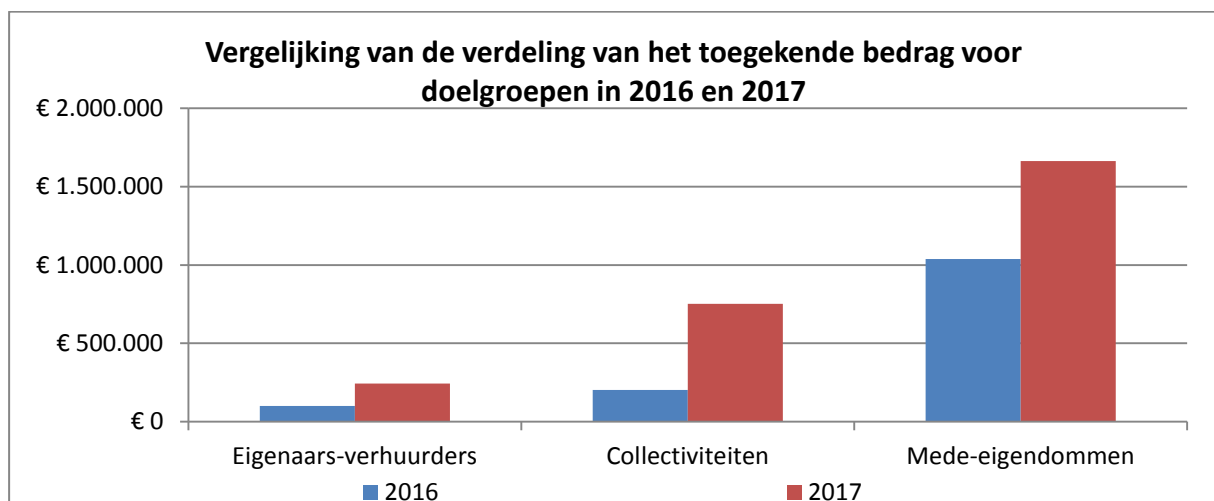
Het aantal aanvragen over **eigenaars-verhuurders** is ten opzichte van 2016 haast vervierdubbeld en het aantal **mede-eigendommen** in de voorkeurscategorie vermeerderde met nagenoeg 68%.

De premies voor de **collectiviteiten** zijn bijna verdubbeld en komen voornamelijk uit de privésector (45%), terwijl de aanvragen in 2016 voornamelijk betrekking hadden op bvba's (23 premies op 33 collectiviteiten in 2016).

**Tabel 13 - Verdeling van het bedrag en van het aantal toegekende premies voor doelgroepen (voorkeurscategorie)**

Doelgroepen	Sector	Aantal	Bedrag
Eigenaars-verhuurders	Huisgezin	206	€ 243.690
Mede-eigendommen		351	€ 1.662.554
Collectiviteiten	Openbaar	19	€ 449.243
	Privé	26	€ 253.607
	Vzw	14	€ 50.066

In het totaal werd er bijna 3 miljoen euro toegekend aan het publiek van de voorkeurscategorie, hetzij 22% van het toegekende totaalbudget. In 2016 bedroeg het cijfer van het toegekende bedrag in de voorkeurscategorie 8% van het totaalbedrag.

**Figuur 16 - Vergelijking van de verdeling van het toegekende bedrag voor doelgroepen in 2016 en 2017**


Door het opnemen van nieuwe doelgroepen in de categorie C, begint deze het bedoelde effect te hebben sinds haar creatie. De impact op het budget van 2017 bedroeg nagenoeg 940K, hetzij meer dan het dubbel van 2016. Dit bedrag blijft evenwel ontoereikend om de vereenvoudiging van het premiestelsel 2016 op te vullen en het volledige beschikbare budget van 22 miljoen euro op te gebruiken.

**Tabel 14 – Voor doelgroepen toegekend bedrag (voorkeurscategorie) en verschil in categorie A**

Doelgroepen	Bedrag dat ontvangen zou zijn zonder de doelgroepinvoering (in categorie A)	Werkelijk ontvangen bedrag (in categorie C)	Vershil
Collectiviteiten	€ 454.316	€ 752.916	€ 298.600
Mede-eigendommen	€ 1.105.400	€ 1.662.554	€ 557.154
Eigenaars-verhuurders	€ 159.363	€ 243.690	€ 84.327
			<b>€ 940.081</b>



### 6.3. De gezinnen onder de loep

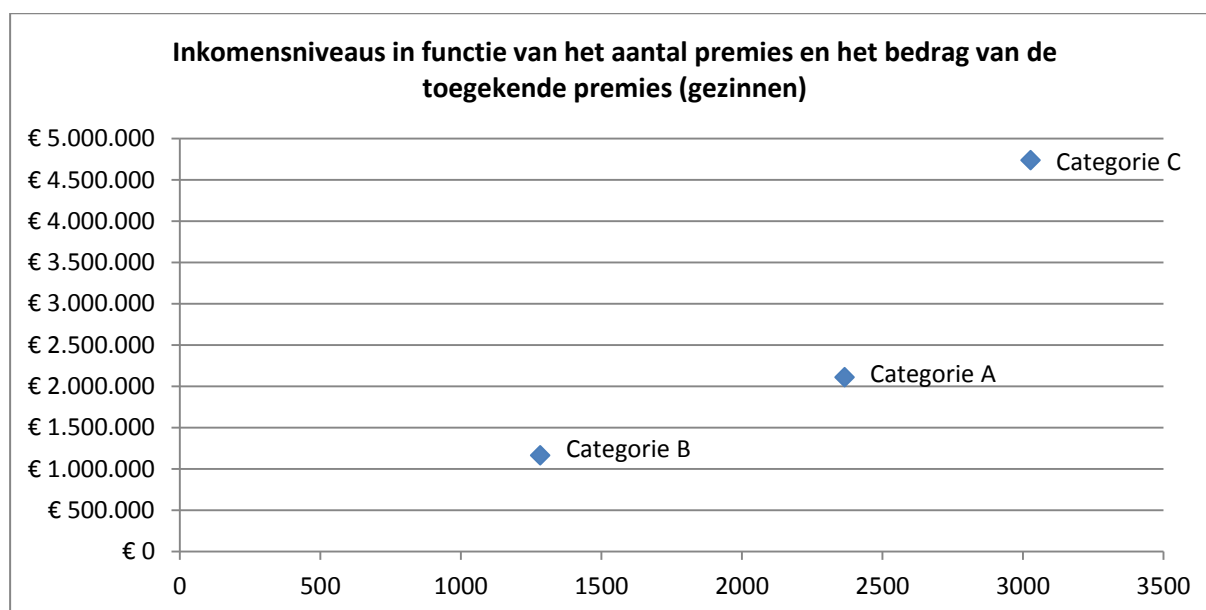
#### 6.3.1. Algemeen

In tegenstelling tot de vorige jaren waarin de verschillen tussen categorie A en C in vergelijking met categorie B lichtjes tot uiting kwamen, zowel qua aantal toegekende premies als qua globale bedragen, wordt 2017 gekenmerkt door een heel duidelijke verhoging van categorie C, zowel wat de bedragen als wat het aantal toegekende premies betreft.

Tabel 15 - Premies aan gezinnen opgesplitst per inkomenscategorie: aantallen en totaalbedragen

Inkomenscategorie	Aantal toegekende premies	Toegekend totaalbedrag	Gemiddeld bedrag 2017	Gemiddeld bedrag 2016
Categorie A - basis	2.366	€ 2.105.380	€ 890	€ 912
Categorie B - gemiddelde inkomens	1.283	€ 1.158.730	€ 903	€ 823
Categorie C - lage inkomens	3.028	€ 4.734.069	€ 1.563	€ 945
<b>Totaal</b>	<b>6.677</b>	<b>€ 7.998.178</b>	<b>€ 1.198</b>	<b>€ 909</b>

Figuur 17 - Inkomensniveaus op basis van het aantal premies en het bedrag van de toegekende premies (gezinnen)



### 6.3.2. Technologische keuze van de gezinnen

Premiegroep 'A - studies' houdt geen rekening met de inkomenscategorie van de aanvrager en bestaat dus standaard uit slechts één categorie en kan enkel bij categorie A worden gerekend. Premiegroepen 'B - Isolatie en ventilatie' en 'C - Verwarming' worden verdeeld over de drie inkomenscategorieën. Zoals de roze gemarkeerde premies aantonen, komen sommige premies vaker voor in categorie A (voorbeeld: warmtepomp - sanitair warm water) of in categorie C (voorbeeld: gezamenlijke verbuizing, zonneboiler).

Tabel 16 - Detail van de premies per inkomenscategorie

Type premie			Aantal premies				%		
			A	B	C	Totaal	A	B	C
<b>A</b>	A1	Energieaudit	8			8	100%		
<b>B</b>	B1	Dakisolatie	374	226	541	1.141	33%	47%	
	B10	Passief of lage-energie	2	-	2	4	50%	50%	
	B2	Muurisolatie	180	115	267	562	32%	48%	
	B3	Vloerisolatie	63	40	88	191	33%	46%	
	B4	Superisolerende beglazing	578	304	717	1.599	36%	45%	
	B5	Efficiënte mechanische ventilatie	75	32	71	178	42%	40%	
	C1	Verwarmingssketel	733	327	778	1.838	40%	42%	
	C2	Doorstroomgasboiler	1	-		1	100%	0%	
	C3	Temperatuurregeling	340	232	532	1.104	31%	48%	
	C4	Warmtepomp - Verwarming	1	1	1	3	33%	33%	
	C5	Warmtepomp - sanitair warm water	11	2	2	15	73%	13%	
	C6	Gezamenlijke verbuizing	3	3	22	28	11%	79%	
<b>C</b>	C7	Zonneboiler		1	4	5	0%	80%	
<b>Totaal</b>			<b>2.369</b>	<b>1.283</b>	<b>3.025</b>	<b>6.677</b>	<b>40%</b>	<b>44%</b>	

Gemarkeerd: type technologie per inkomenscategorie met ofwel de vaakst aangevraagde premies (> 50% # premies per type). We merken evenwel op dat het onderscheid eerder voor minder frequente premies geldt..



## 7. DE WONING ONDER DE LOEP (INDIVIDUELE EN COLLECTIEVE)

### 7.1. Algemene resultaten

De 'dekkingsgraad' is de verhouding tussen het bedrag van de toegekende premie en de overeenkomstige investering die de aanvrager aanduidt of die bepaald wordt op basis van de voorgelegde facturen en offertes. Het betreft een eenvoudige berekening die niet alle energiebesparingen weergeeft die het premiesysteem oplevert (de terugverdiengraad van de investering).

Tabel 17 - Woningpremies: dekkingsgraad

Woning - Werkzaamheden (uitgezonderd A-premies)			
Aantal premies	Toegekend totaalbedrag	Totaalbedrag van de investeringen die in aanmerking komen	Dekkingsgraad
7.427	€ 10.661.748	€ 56.412.950	19%

Het betreft dus niet de totale investering in de werken, maar het deel waarmee rekening wordt gehouden bij de berekening van het premiebedrag. Dit cijfer is ook gebaseerd op de gegevens die de aanvrager verstrekt of die intern berekend worden op basis van de informatie die te vinden is op de offertes, de vorderingsstaten en/of de facturen. Het is niet altijd mogelijk om een precieze berekening te maken of om de juiste informatie te verkrijgen van de aanvrager.

### 7.2. De bouwplaatsen: hoeveel bouwplaatsen zijn bij de premies betrokken?

De 'bouwplaatsen' worden gedefinieerd door het adres van de werken dat wordt opgegeven in de premieaanvragen. Een bouwplaats kan in aanmerking komen voor verschillende premies. In 2017 beantwoordden de 7.427 uitgekeerde premies aan 4.683 bouwplaatsen (gegevens voor woningen - uitgezonderd de A-premies). Deze premies waren goed voor een totaalbedrag van € 10.661.748. In 2016 hadden de premies weerslag op 5.622 bouwplaatsen. In 2015 waren dat er 6.746. Deze daling is te wijten aan de verdwijning van een groot aantal beschikbare premies.

## 8. WAAR ZIJN DE ENERGIEPREMIES WERKZAAM? DE PREMIES IN DE GEMEENTEN EN IN RVOHR-ZONES

### 8.1. Algemene resultaten

Tabel 18 - Aantal premies en toegekend totaalbedrag per gemeente

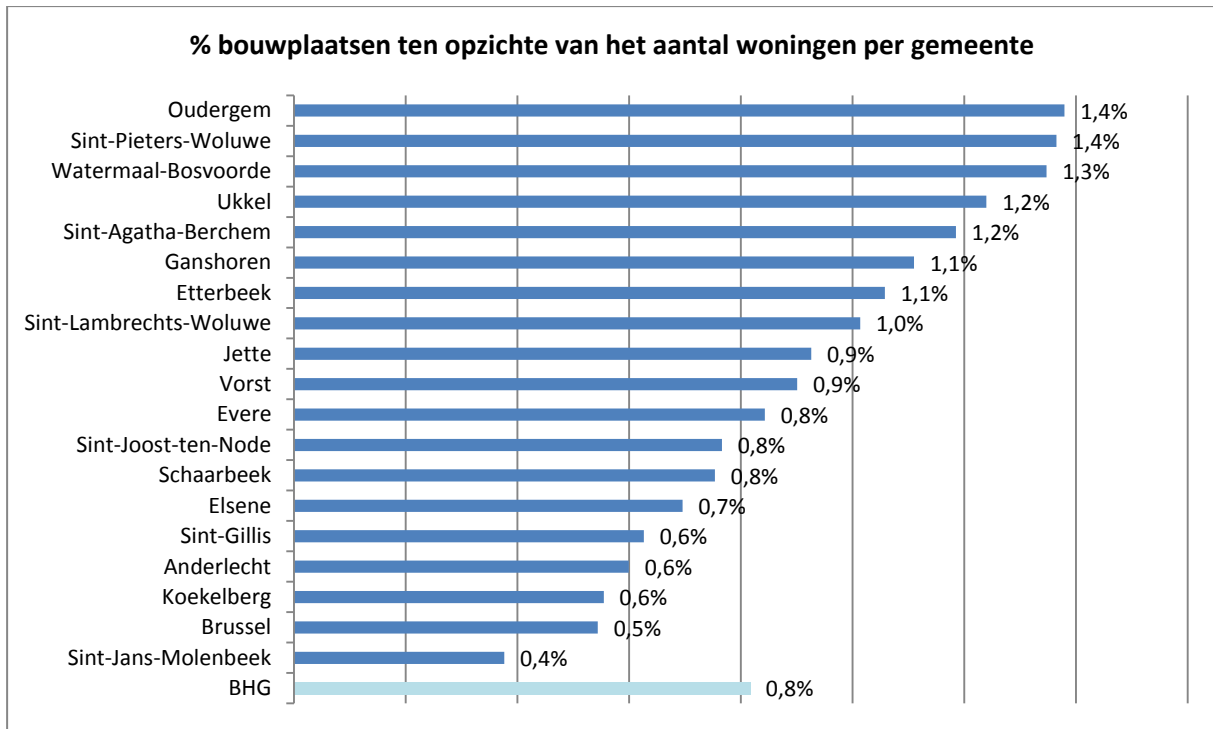
Gemeente	Aantal toegekende premies	Toegekend totaalbedrag
Anderlecht	440	€ 821.106
Oudergem	378	€ 461.363
Sint-Agatha-Berchem	186	€ 324.347
Brussel	803	€ 1.737.931
Etterbeek	441	€ 574.832
Evere	247	€ 326.117
Vorst	388	€ 522.285
Ganshoren	200	€ 177.948
Elsene	565	€ 1.181.807
Jette	326	€ 331.658
Koekelberg	72	€ 89.194
Sint-Jans-Molenbeek	227	€ 343.698
Sint-Gillis	314	€ 441.672
Sint-Joost-ten-Node	123	€ 115.926
Schaarbeek	856	€ 983.389
Ukkel	840	€ 1.895.442
Watermaal-Bosvoorde	281	€ 419.687
Sint-Lambrechts-Woluwe	486	€ 632.228
Sint-Pieters-Woluwe	469	€ 579.979
<b>Totaal</b>	<b>7.642</b>	<b>€ 11.960.607</b>

### 8.2. Energiepremies gelinkt aan woningen in gemeenten

In verhouding tot het aantal woningen op het gemeentelijk grondgebied zijn de werkzaamheden aan woningen die energiepremies genieten talrijker in de gemeenten van de tweede stadskroon, net als in 2016 en 2015.



Figuur 18 - Opsplitsing van de werkzaamheden aan woningen die energieprijzen genieten in functie van de woningvoorraad per gemeente





### 8.3. Energiepremies en RVOHR-zone

In begrotingsjaar 2017 werd ongeveer 26% van de energiepremies uitgekeerd voor woningen in een RVOHR-zone, waar ook een bonus van kracht is. Er werd in totaal € 3.347.675 aan premies uitgekeerd, wat 28% van het totale aantal premies voor woningen vertegenwoordigt. In 2016 en 2015 had dat slechts betrekking op 21% van het totaalbedrag van de toegekende premies. Deze verhoging is te wijten aan de verbreding van de RVOHR-perimeter tot het SVG-gebied.

Tabel 19 - Opsplitsing van het budget 2017 per gemeente en percentage met RVOHR-bonus

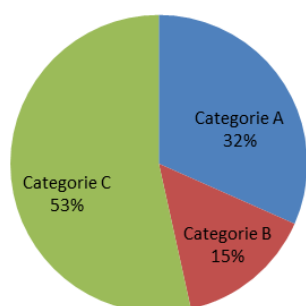
Gemeente	Totaalbedrag	Premiebedrag met RVOHR-bonus	
Anderlecht	€ 821.106	€ 204.882	25%
Oudergem	€ 461.363	€ 5.381	1%
Sint-Agatha-Berchem	€ 324.347	€ 0	0%
Brussel	€ 1.737.931	€ 767.336	44%
Etterbeek	€ 574.832	€ 199.434	35%
Evere	€ 326.117	€ 73.940	23%
Vorst	€ 522.285	€ 257.444	49%
Ganshoren	€ 177.948	€ 0	0%
Elsene	€ 1.181.807	€ 468.401	40%
Jette	€ 331.658	€ 56.315	17%
Koekelberg	€ 89.194	€ 26.815	30%
Sint-Jans-Molenbeek	€ 343.698	€ 279.172	81%
Sint-Gillis	€ 441.672	€ 303.080	69%
Sint-Joost-ten-Node	€ 115.926	€ 112.165	97%
Schaarbeek	€ 983.389	€ 576.487	59%
Ukkel	€ 1.895.442	€ 16.822	1%
Watermaal-Bosvoorde	€ 419.687	€ 0	0%
Sint-Lambrechts-Woluwe	€ 632.228	€ 0	0%
Sint-Pieters-Woluwe	€ 579.979	€ 0	0%
	<b>€ 11.960.607</b>	<b>€ 3.347.675</b>	

Bonusbedrag RVOHR: € 304.334

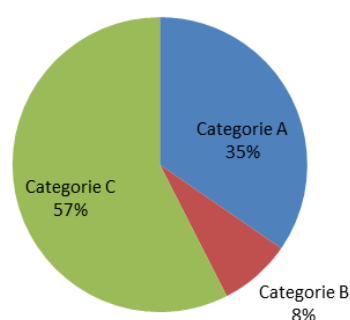
De RVOHR-bonus waarbij de inwoners van een dergelijk gebied 10% extra krijgen, is van toepassing op meer dan 26% van de aanvragen. De bonus neemt evenwel minder dan 3% af van het totale budget.

Figuur 19 - Premies toegekend in functie van de RVOHR/ZHS-zones

Opsplitsing van het aantal premies in RVOHR/ZSH-zones



Opsplitsing van het toegekende bedrag in RVOHR/ZHS-zones

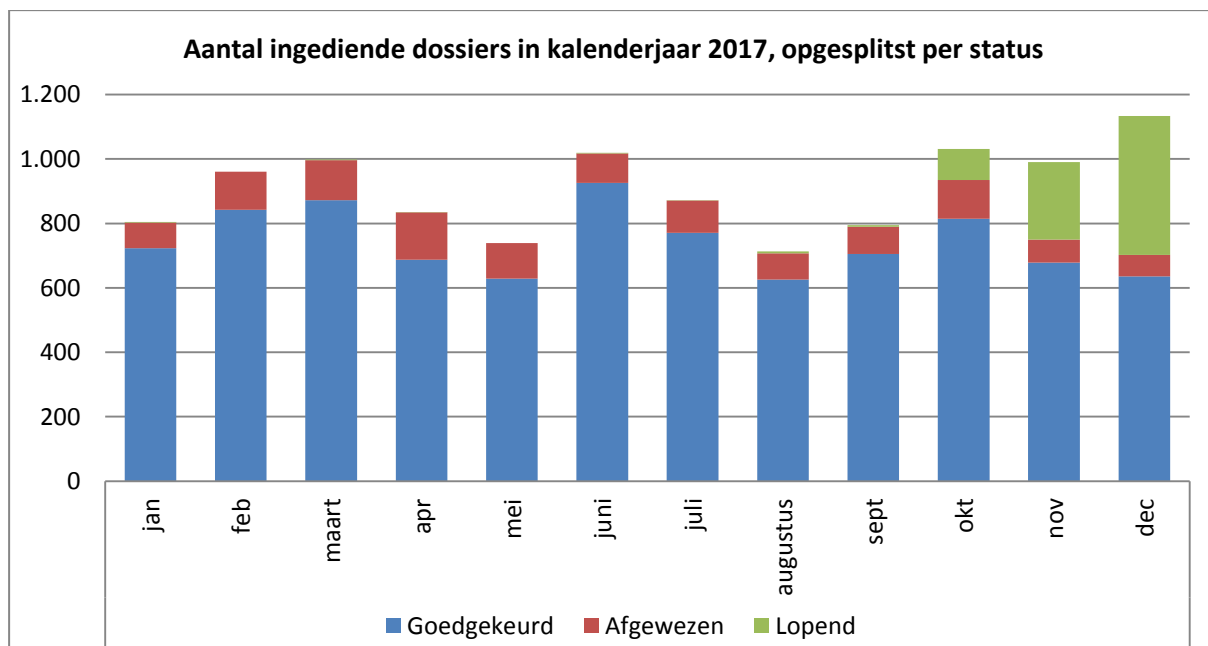


## DEEL II: ANALYSE VAN HET AANTAL INGEDIENDE DOSSIERS VOOR 2017 EN HET ADMINISTRATIEVE BEHEER VAN HET PREMIESTELSEL

### 1. ANALYSE VAN DE INDIENINGSGRAAD

De indieningsgraad komt overeen met het aantal per maand ingediende dossiers. Dit geeft een beeld van de algemene activiteit van de aanvragers gedurende het bestudeerde jaar.

Figuur 20- Aantal ingediende dossiers in kalenderjaar 2017, opgesplitst per status



Hoewel lager dan de vorige jaren is deze graad in 2017 relatief stabiel gebleven. De lopende dossiers komen overeen met alle dossiers die op 12.02.2018<sup>18</sup> niet afgesloten zijn. Juni en december zijn de drukste maanden, met respectievelijk een totaal van 1.019 en 1.133 ingediende premies, terwijl de indieningsgraad voor mei en augustus eerder laag ligt. De verklaring hiervoor is dat juni de maand vóór de vakantie-uittocht en het bouwverlof is. Veel bouwplaatsen zijn in deze periode gesloten. December is altijd hoger dan de andere maanden omdat de aanvragers zich dan haasten om hun aanvraag in te dienen aan de voorwaarden van het lopende stelsel. Een duidelijk verschil ten opzichte van 2016 is zichtbaar in de indieningsgraad voor de drie eerste maanden van het jaar. In 2017 liggen deze niet relatief hoger. De aanvragers dienden niet snel in, want er was aangekondigd dat het stelsel stabiel zou blijven.

<sup>18</sup> Datum waarop de gegevens voor de opstelling van dit rapport werden bevroren.



De volgende tabel illustreert de voornaamste redenen voor weigering bij de geweigerde premies, hetzij 1.332 op 2.062 premies geweigerd in 2016. Meer dan een derde van de premies werd niet toegekend omdat de vereiste documenten niet binnen de opgelegde termijn (van 2 maanden) werden bezorgd. 25% werd dan weer geweigerd omdat het aanvraagdossier te laat werd ingediend.

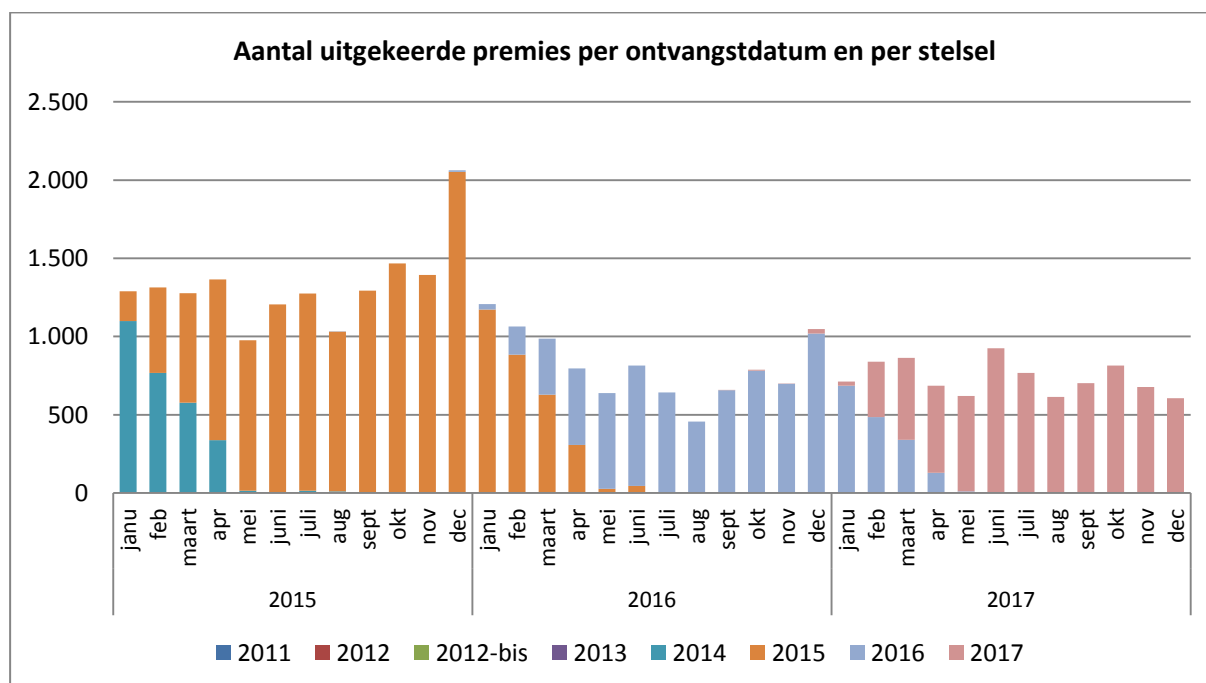
Tabel 20 - Voornaamste redenen van premieweigeringen in 2017

Weigeringsgrond	Aantal geweigerde premies
Geen bijkomende informatie gekregen binnen de gestelde termijn.	661
De premieaanvraag werd niet binnen de vier maanden volgend op de facturatedatum ingediend.	306
De premieaanvraag betreft een bedrag kleiner dan € 50, het minimumbedrag van de energiepemie.	146
Uw aankoopfactuur voor huishoudtoestellen dateert van 2017. De premie voor de aankoop van huishoudtoestellen is evenwel niet meer beschikbaar sinds 2016.	52
De gebouwuuitbreidingen komen niet in aanmerking voor de energiepremies.	45

## 2. 2017 - EEN VRIJ STABIELE INDIENINGSGRAAD

2015 valt op door een hoge indieningspiek in december. Typisch voor die maand is de indiening van de dossiers voor het einde van het stelseljaar. Daarbovenop kwam dan nog de aankondiging van de vernieuwing van de Energiepremies. 2016 blijft stabiel, hoewel de indieningsgraad veel lager ligt dan de jaren ervoor. 2017 ligt in het verlengde van 2016.

Figuur 21 - Aantal uitgekeerde premies per ontvangstdatum en per stelsel



Enkel aan de hand van voorgaande grafiek kan men evenwel geen conclusies trekken over de indiening van de dossiers. Als gevolg van de vereenvoudiging van het stelsel is het immers interessant te vergelijken met de toegekende dossiers en daarbij slechts te kijken naar de premies die in 2016 overblijven. Daardoor kan men dezelfde types van gegevens tegen elkaar afwegen.

**Tabel 21 - Gedetailleerde vergelijking van de premies die overblijven sinds 2016, ten opzichte van 2016 en 2015.**

<b>Overblijvende premies sinds 2016</b>	<b>2015</b>	<b>2016</b>	<b>2017</b>
A1 - energieaudit	55	42	49
B1 - dakisolatie	1.770	1.732	1.410
B2 - muurisolatie	878	829	692
B3 - vloerisolatie	277	305	233
B4 - superisolerende beglazing	2.808	2.387	1.941
B8 - efficiënte mechanische ventilatie	244	279	229
C1 - gascondensatieketel	2.628	2.924	2.467
C3 – temperatuurregeling	2.470	2.035	1.753
C4 – PAC verwarming / C5 – PAC sanitair warm water	30	23	26
C6 – gezamenlijke verbuizing	-	39	46
C7 / D1 - zonneboiler	61	30	12
<b>Totaal</b>	<b>11.221</b>	<b>10.625</b>	<b>8.858</b>

Terwijl de daling tussen 2015 en 2016 slechts 5% bedroeg, een cijfer dat een zekere stabiliteit in het stelsel aantoont, was er tussen 2017 en 2016 een daling van haast 17%. Een verbazingwekkend cijfer, gelet op de resultaten van de twee tevredenheidsenquêtes (IPSOS- en interne enquête) bij het Brusselse publiek. Het blijkt immers dat de premies globaal gezien goed bekend zijn bij de Brusselaars (79% van de ondervraagde personen hebben kennis van de Energiepremies). Blijkt eveneens dat de aannemers een cruciale rol spelen in het uitwerken van een premieaanvraagdossier. Daardoor werd er beslist om zich tijdens onze communicatieacties in 2018 specifiek te richten op de professionals uit de bouwsector. De promotiecampagne 2018 bevat bovendien een zeker aantal acties zoals de ontbijten op het kabinet, de reclamecampagne ‘Energie-Klimaatkoepel’, mailings, ...

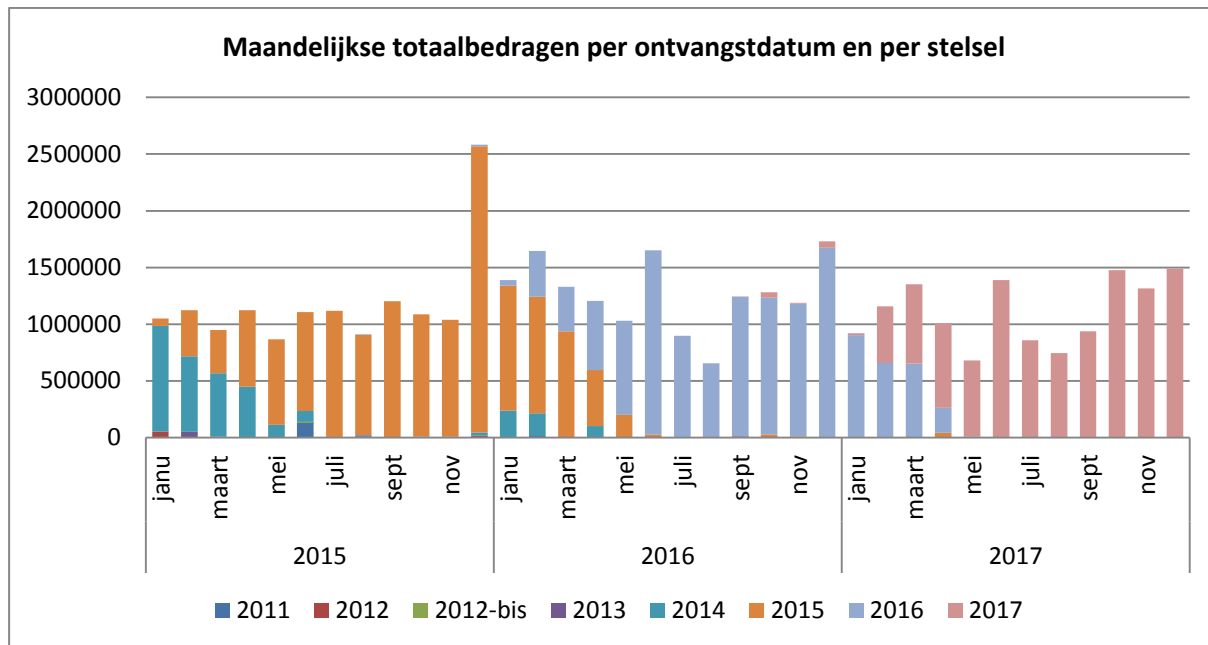
Globaal gezien zat er in alle premies een sterke daling. De premie ‘superisolerende beglazing’ zal de sterkste daling blijven kennen, waarschijnlijk omwille van de zeer sterke daling van de bedragen net na de stopzetting van het stelsel van 2013. De ‘zonneboilerpremie’ liep ook sterk terug, want op een gelijkwaardige-dakoppervlakte (doorgaans beperkt) zijn zonnepanelen (ZP) momenteel veel rendabeler. Met sommige is het eveneens mogelijk sanitair warm water te produceren. De burgers hebben dus de neiging eerder ZP op hun dak te plaatsen dan thermische zonnepanelen te laten installeren.



### 3. 2017 - EEN GEMIDDELD MAANDBEDRAG VAN ROND DE 1,3 MILJOEN EURO

Zoals de jaren ervoor kan de aanvrager zijn dossier tot 30 april van het jaar erna indienen, toch als de saldofactuur binnen de opgegeven termijn valt. Ondanks de lagere bedragen blijft 2017 dezelfde tendens volgen als 2016.

Figuur 22 - Maandelijks totaalbedragen per ontvangstdatum en per stelsel



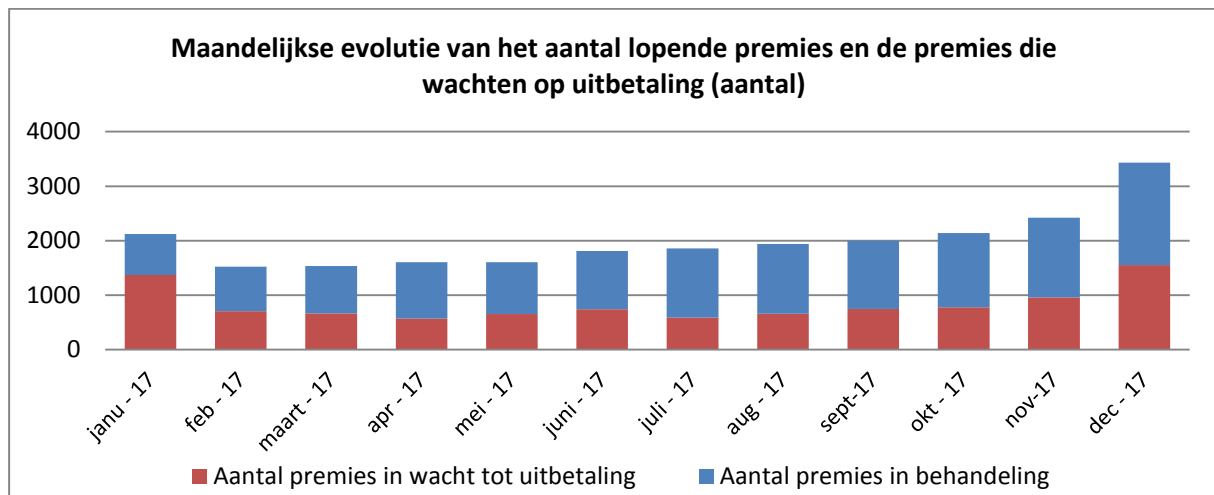
### 4. HET AANTAL PREMIES IN BEHANDELING EN DAT MEN AAN HET UITBETALEN IS, VERMINDERT

Voor de begunstigde van de premie vormt de periode tussen de indiening van de aanvraag en de ontvangst van het goedgekeurde bedrag één geheel. Voor de premiebeheerder is deze periode opgesplitst in twee tijdstappen: de technisch-administratieve behandeling en de vastlegging/effectieve betaling. Deze splitsing is te verklaren doordat deze twee delen door twee verschillende entiteiten wordt uitgevoerd.

In tegenstelling tot 2016 waarin het aantal premies in behandeling in de loop van het jaar afnam, waardoor de wachttijd voor de aanvrager verminderde, is de tendens omgekeerd in 2017. In december is het aantal premies in behandeling hoger dan het aantal premies waarvoor men op uitbetaling wacht.



Figuur 23 - Maandelijke evolutie van de lopende premies en de premies die wachten op uitbetaling (in aantal)

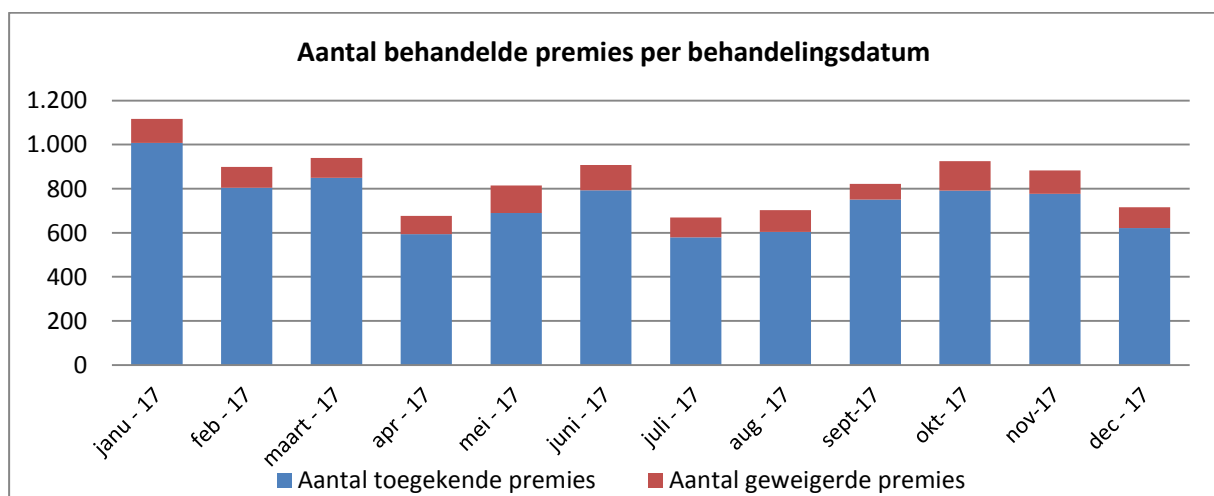


## 5. ANALYSE VAN HET AANTAL BEHANDELDE PREMIES

### 5.1 Analyse van het administratieve beheer van het systeem in 2017

De administratieve en technische behandeling van de premies gebeurt op doorlopende wijze van 1 januari tot 31 december. De beoordeling van de efficiëntie van de premiebehandeling gebeurt per kalenderjaar, ongeacht het premiestelsel en de behandelingsstatus van de premies. In 2017 behandelde het departement Energiepremies van Leefmilieu Brussel, dat instaat voor het beheer van de technisch-administratieve aspecten, in totaal 10.071 premieaanvragen. Het ritme van behandeling van de premies door Leefmilieu Brussel haalt in 2017 gemiddeld 839 premies/maand, wat relatief laag is wanneer men naar de behandelingsgraad van de jaren ervoor kijkt. In 2016 bedroeg het behandelingsritme per maand immers 1.220 en in 2015, 1.504 premies. Deze significante daling is deels te verklaren doordat de bemanning van de dienst die de aanvragen technisch afhandelt vanaf de maand juli tijdelijk werd teruggevoerd van 5 naar 3.

Figuur 24 - Aantal behandelde premies per behandelingsdatum

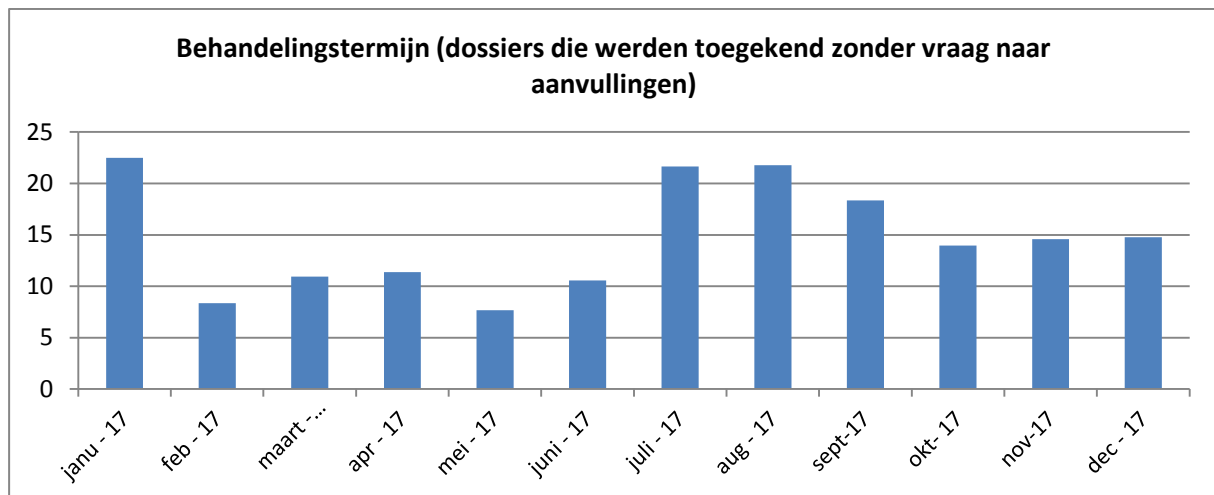


In januari, februari en zelfs maart worden de dossiers behandeld die op het einde van het voorgaande jaar of het begin van 2017 werden ingediend. Het hogere aantal van de eerste maanden is dus niet uitzonderlijk. De rest van het jaar blijft de behandelingsgraad constant.

### 5.2 Tot aan de maand juli loopt de behandelingstermijn terug; voor de volledige dossiers haalt men een gemiddelde van 2 weken

In januari nam de dienst tussen 20 en 25 dagen (tussen de verzendings- en de beslissingsdatum) om een volledig dossier te behandelen. Vanaf februari verkortte deze termijn duidelijk. In juni zit men zo nog aan een tiental dagen. De piek in de behandelingstermijn vanaf juli, die tot aan het eind van het jaar aanhield, is niet abnormaal. De dienst die de aanvragen technisch behandelt, werkte tijdens de zomervakantie immers op beperkte kracht. Vanaf juli kwam daar nog een verminderde personeelsbezetting bij.

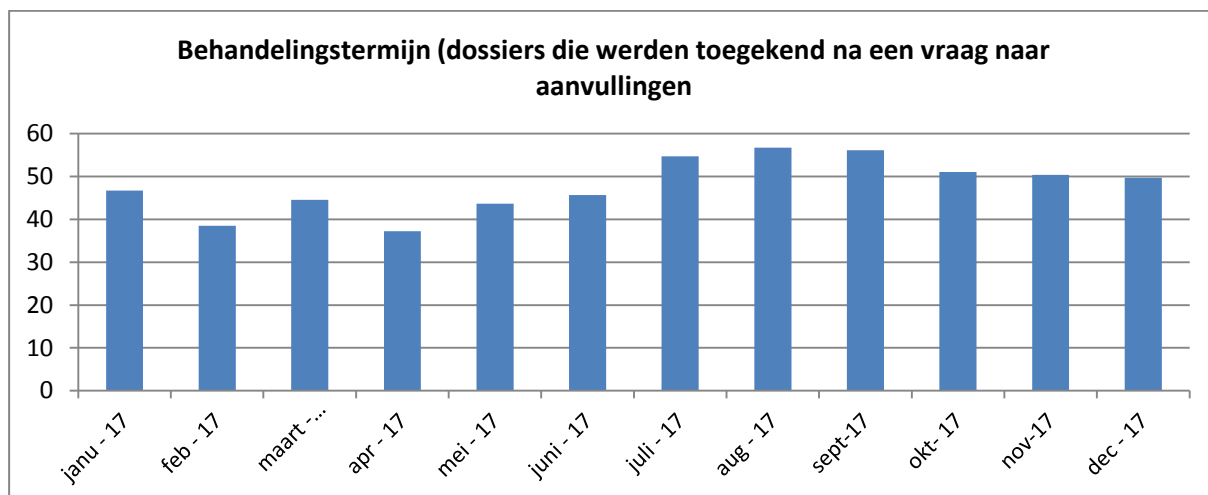
Figuur 25 - Behandelingstermijn (dossiers die werden toegekend zonder vraag naar aanvullingen)



### 5.3 De behandelingstermijn van de dossiers waarvoor we bijkomende informatie nodig hadden, zit op het einde van het jaar aan 50 dagen

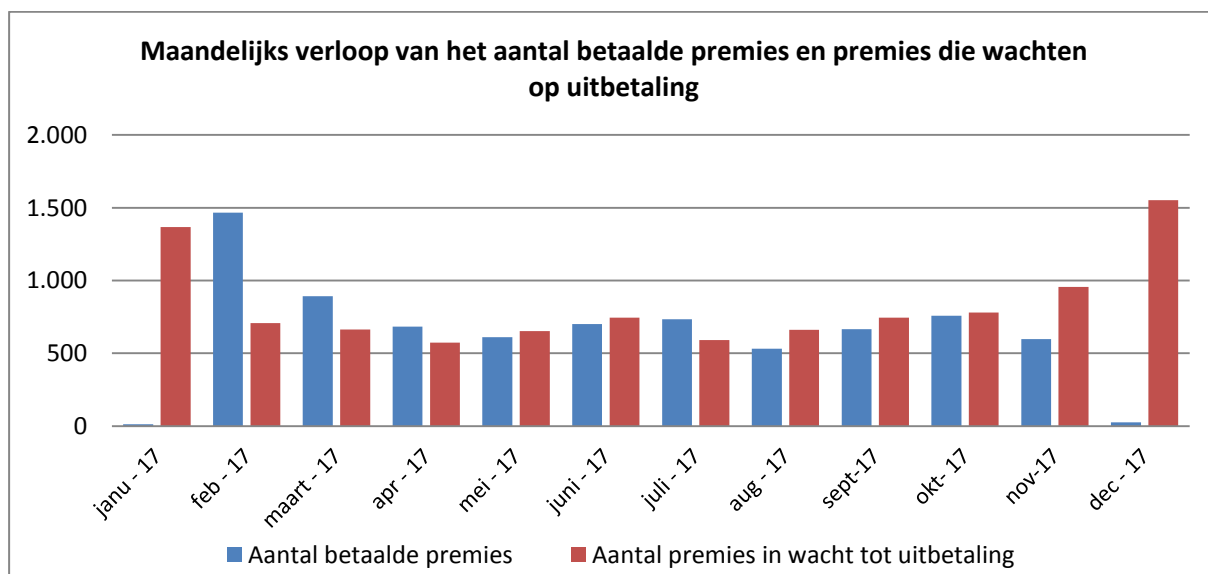
In een normale periode wordt een beslissing met betrekking tot een energiepremieaanvraag genomen binnen een termijn van 60 dagen na de datum waarop Leefmilieu Brussel de aanvraag ontving. Deze termijn staat gedefinieerd in het besluit. Als het dossier evenwel onvolledig is, wordt er een brief met de ontbrekende elementen opgestuurd. Op dat ogenblik wordt de termijn van 60 dagen opgeschort en wordt deze pas hervat na ontvangst van de aanvullende informatie totdat deze verwerkt is..

Figuur 26 - Behandelingstermijn (dossiers die werden toegekend na een vraag naar aanvullingen)



## 6. ANALYSE VAN HET AANTAL BETAALDE PREMIES

Figuur 27 - Maandelijks verloop van de uitbetaling van de premies



Ondanks het uitbetalen van 42 premies in januari 2016, is het wachten tot februari voordat de uitbetalingen weer op gang komen. Op dat ogenblik worden er ongeveer 1.500 premies vereffend.

De rest van het jaar is stabiel, met uitzondering van december, toen er niet meer voldoende liquide middelen beschikbaar waren om uit te betalen (cf. volgend punt).





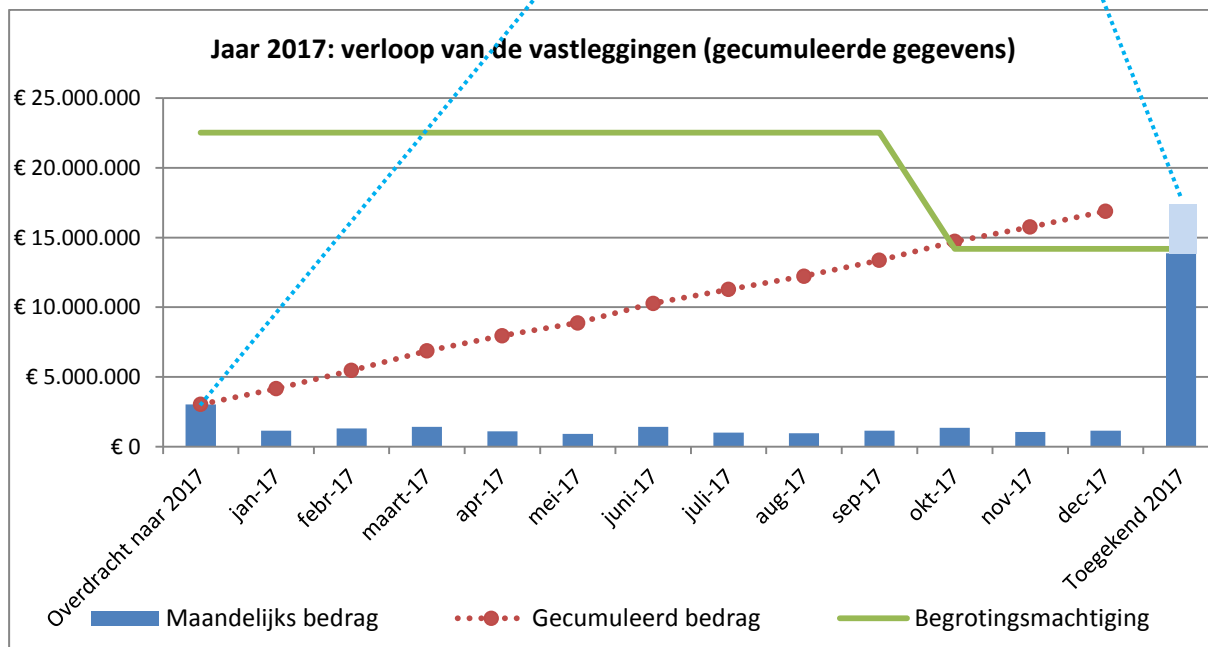
**7. INSTRUMENT VOOR BEGROTINGSWAARSCHUWING**

Leefmilieu Brussel gebruikt de studie van het verloop van het gemiddelde maandbedrag als instrument om het risico op uitputting van het budget te beoordelen. Als men in eenzelfde grafiek de autorisaties op beschikbare kredieten en de maandelijkse gecumuleerde bedragen over 2017 combineert, stelt men vast dat de bedragen tot aan oktober duidelijk lager liggen dan de autorisaties op beschikbare kredieten.

Eind 2016 was er van dat jaar ongeveer 3 miljoen euro nog niet uitbetaald. Dat zorgde voor een budgetoverdracht naar 2017, hoewel de limiet voor budgettaire autorisatie in 2016 niet overschreden werd. In oktober 2017 ging de budgettaire autorisatie, door een budgettaire aanpassing, van 22,1 miljoen euro naar 14,1 miljoen euro, met andere woorden een verlies van 8 miljoen euro. Dit was gebaseerd op een beoordeling van de onderbenutting op het einde van het jaar van het beschikbare budget. Deze onderbenutting werd overschat en eind 2017 konden de premies niet worden uitbetaald. Deze betalingen werden dan overgedragen naar 2018.

*De overdracht van 2016 naar 2017 bedroeg ongeveer 3 miljoen euro. Op het einde van het jaar 2017 bedraagt de overdracht ongeveer 2,7 miljoen euro.*

**Figuur 28 - Evolutie van het totaalbedrag aan vastleggingen in 2017**



## 8. KLACHTEN: INDIENING, BETALING, BEHANDELING, GOEDKEURING OF AFWIJZING

In 2017 behandelde het departement Energiepremies 10.071 premies. De dienst technisch beheer en klachtenbeheer heeft op het kalenderjaar 219 klachten gekregen die verband hielden met afgesloten dossiers. Dit aantal vertegenwoordigt een daling van iets meer dan 25% ten opzichte van 2016 en van 33% ten opzichte van 2015. Dit cijfer dient men evenwel te nuanceren, want er was eveneens een vermindering van het aantal ingediende premies. Verhoudingsgewijs was er ten opzichte van het aantal behandelde dossiers hetzelfde percentage ingediende klachten in 2017 als in 2015 en 2016 (2%).

De belangrijkste klachten waren:

- een betwisting van een afwijzing van een premieaanvraag
- een betwisting van een toegekend bedrag

Van de 219 ingediende klachten hebben er 144 (66%) geleid tot het heropenen van het dossier ten gunste van de aanvrager. De overige klachten werden als ongegrond afgewezen om de volgende redenen:

1. de premieaanvraag werd te laat opgestuurd of de bijkomende informatie werd niet binnen de gestelde termijn opgestuurd (67%);
2. de technische voorwaarden voor de toekenning van de premie werden niet vervuld (16%);
3. de klacht werd niet binnen de termijn van één maand volgend op de verzending van de beslissing ingediend (9%).

De 144 heropeningen van premiedossiers gebeurden om vier redenen:

1. de aanvraag gebeurde wel degelijk binnen de gestelde termijn of de bijkomende informatie werd tijdig ingediend (33%);
2. er werd een fout begaan bij de behandeling (fout bij de berekening van het bedrag, bijlage niet in aanmerking genomen, enz.) (26%);
3. de aannemer of aanvrager had de aanvraag niet correct ingevuld, waardoor de premieaanvraag niet correct kon worden beoordeeld. Aan de hand van de correctie die bij de klacht werd gevoegd, werd de oorspronkelijke beslissing bijgesteld (22%);
4. bij de analyse van de klacht worden de technische voorwaarden nageleefd (10%).

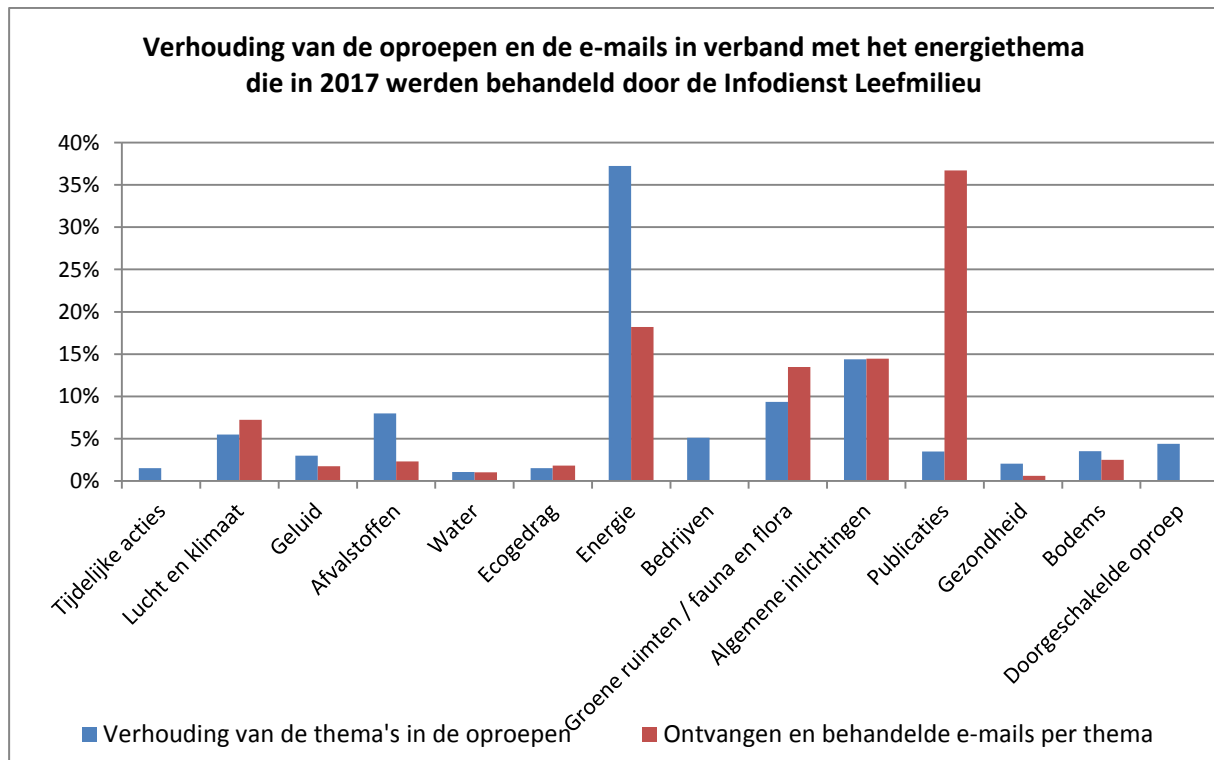
## 9. ADMINISTRATIEF BEHEER VAN DE INFODIENST LEEFMILIEU

De Infodienst Leefmilieu is geopend van maandag tot vrijdag van 9 tot 12.30 uur en van 13.30 tot 17 uur. Men kan er terecht:

- telefonisch: 02/775.75.75 of per fax: 02/775.76.21
- per e-mail: [info@leefmilieu.brussels](mailto:info@leefmilieu.brussels)
- ter plaatse, aan de balie van de dienst Info-Leefmilieu.

In 2017 moest deze dienst 14.666 e-mails, 20.706 oproepen en 1.186 bezoeken afhandelen. Ongeveer 37% van de oproepen hield verband met het thema energie. Binnen deze 37% had meer dan 78% betrekking op de Energiepremies. 89% van de oproepen verliepen in het Frans. 77% van die oproepen kwam van particulieren, 14% van bedrijven en de rest van besturen, scholen en andere. Van die bezoeken hadden er 422 betrekking op premiedossiers (109 lopende en 313 toekomstige dossiers).

Figuur 29 - Cijfer van de oproepen en de e-mails in verband met het energithema die in 2017 werden behandeld door de Infodienst Leefmilieu



## DEEL III: VERGELIJING VAN DE STELSELJAREN

### 1. VERLOOP VAN HET BUDGET EN DE BEDRAGEN IN 2017 (VERGELIJING STELSELJAREN 2016-2017)

Tabel 22 - Vergelijking van de stelseljaren 2016 en 2017 in termen van aantallen en bedragen van toegekende premies

Premietype	2016			2017			
	Aantal	Bedrag	Gemiddeld bedrag	Aantal	Bedrag	Gemiddeld bedrag	
A1	Energieaudit en -studie	30	€ 80.274	€ 2.676	47	€ 140.234	€ 2.984
B1	Dakisolatie	1.465	€ 3.740.060	€ 2.553	1.205	€ 3.634.284	€ 3.016
B2	Muurisolatie	731	€ 3.415.955	€ 4.673	569	€ 2.254.543	€ 3.962
B3	Vloerisolatie	254	€ 408.806	€ 1.609	192	€ 289.170	€ 1.506
B4	Plaatsing van isolerende beglazing	1.939	€ 788.069	€ 406	1.597	€ 645.147	€ 404
B5	Gecontroleerde mechanische ventilatie	229	€ 851.062	€ 3.716	199	€ 618.396	€ 3.108
C1	Condensatieketel	2.455	€ 3.119.884	€ 1.271	1.963	€ 2.041.444	€ 1.040
C2	Doorstroomgasboiler	1	€ 500	€ 500			
C2_16	Efficiënte gasconvector	0	€ 0	€ 0	0	€ 0	€ 0
C3	Temperatuurregeling	1.191	€ 524.231	€ 440	1.521	€ 335.249	€ 220
C4	Warmtepomp - Verwarming	7	€ 33.598	€ 4.800	4	€ 71.277	€ 17.819
C5	Warmtepomp - sanitair warm water	10	€ 14.011	€ 1.401	19	€ 27.372	€ 1.441
C6	Gezamenlijke verbuizing	26	€ 93.798	€ 3.608	39	€ 167.022	€ 4.283
C7	Zonneboiler	19	€ 118.439	€ 6.234	12	€ 66.159	€ 5.513
		<b>8.357</b>	<b>€ 13.188.688</b>		<b>7.367</b>	<b>€ 10.290.298</b>	

*Deze cijfers zijn een momentopname van de situatie op 12/02/2018.*

#### Opmerkingen:

- Als we stelseljaren 2016 en 2017 met elkaar vergelijken, stellen we vast dat het gemiddelde bedrag per premie globaal gezien lichtjes achteruitgaat, hoewel het voor sommige premies stijgt.
- Premie B1 - dakisolatie daalt licht voor wat het aantal toegekende premies in 2017 aangaat (daling van 17%) en ook wanneer men het totale bedrag bekijkt (daling van 2%). Het gemiddelde bedrag steeg daarentegen met 18%, omdat de werkzaamheden weerslag hadden op grotere oppervlakten.
- Premie C1 - verwarmingsketel bleef stabiel qua aantal toegekende aanvragen, maar kende een zeer sterke stijging voor wat de bedragen betreft. Dat is met name te wijten aan de invoering van de 'verbuisingsbonus' die in 67% van de gevallen wordt aangevraagd en 80% van het totaalbedrag vertegenwoordigt.



- Premie C2 - doorstroomboiler, nieuw in het stelsel 2016, werd op 2 jaar tijd slechts eenmaal aangevraagd. Jammer genoeg was de aanvrager geen huurder, conditio sine qua non voor het verkrijgen van de premie. Ze werd dus geweigerd.
- Premie C3 - temperatuurregeling, die in 2016 qua aantal sterk terugliep kent weer een indieningsgraad zoals in 2015. In 2016 werd de premie immers vaak afgewezen wanneer het minimale premiebedrag niet aan € 50 kwam, wat voor de klassieke gezinsdossiers vaak het geval is. Sinds 2017, dankzij de invoering van het enige premieaanvraagformulier waardoor men alle premies samen als zijnde één bouwplaats in rekening kan brengen, haalt men gemakkelijker de drempel van € 50. Tal van C3's hebben hun profijt gedaan bij deze nieuwigheid. Het gemiddelde bedrag halveerde evenwel ten opzichte van 2016. Aangezien de voorwaarden niet veranderd zijn, is er geen verklaring.
- Premie C7 - zonneboiler loopt qua aantal toegekende premies eveneens terug. Ondanks een bijkomende technische voorwaarde in 2016 voor de toekenning van de premie (de uitrusting moet worden geïnstalleerd door een professional met een RESCERT-erkenning) zou het niet juist zijn de daling van het aantal toegekende C7-premies toe te schrijven aan deze extra voorwaarde. Zoals hierboven uitgelegd valt de vermindering van de C7-premie te verklaren doordat fotovoltaïsche panelen op een gelijkwaardige-dakoppervlakte momenteel veel rendabeler zijn en dat men met sommige panelen eveneens sanitair warm water kan produceren. Bovendien draagt het schrappen van de technische RESCERT-voorwaarde voor het verkrijgen van de C5-premie waarschijnlijk bij tot een stijging van de aanvragen voor deze premie in 2017.



## DEEL IV: DOORLICHTING VAN DE ENERGIEBESPARINGEN DIE SINDS 2012 DOOR DE ENERGIEPREMIES WERDEN GEGENEREERD

### 1. METHODE

In de berekeningsmethode van de energiebesparingen dankzij de Energiepremies zitten de meeste verschillende premiesoorten sinds de invoering ervan in 2004 verrekend. Deze methode vertrekt van de in de Energiepremie-gegevensbank ingevoerde gegevens, maar gaat eveneens uit van een aantal hypothesen. Hieronder een niet-exhaustieve lijst van de variabelen waarvoor er een hypothetische waarde moest worden gekozen:

- de thermische-transmissiecoëfficiënt (U) vóór de werkzaamheden of installatie;
- de gemiddelde binnentemperaturen van een gebouw en buitentemperaturen tijdens het verwarmingsseizoen;
- de verwarmingsduur tijdens het verwarmingsseizoen;
- globaal rendement van een verwarmingsinstallatie;
- het standaardverbruik en de gemiddelde oppervlakte van een woning;
- ...

Doorgaans berekent men de energiebesparing door het energieverbruik na de werkzaamheden/installatie af te trekken van het energieverbruik vóór de werkzaamheden/installatie. Deze in GWh uitgedrukte besparing werd per soort van premie en per jaar berekend. De besparing wordt ook vertaald naar besparing aan broeikasgassen. Men gaat er dan van uit dat alle uitstoot CO<sub>2</sub> is en dat een GWh bespaarde energie overeenstemt met 215 ton vermeden CO<sub>2</sub>.

Het is eveneens interessant de besparing die men over de totale looptijd van de gebruikte technologie realiseert te berekenen. Deze looptijd werd voor elk type van premie geraamd en strekt zicht uit over 10 (premie temperatuurregeling) tot 30 jaar (isolatiepremies). Van dit resultaat uitgaande verkrijgen we de hoeveelheid bespaarde energie per uitgekeerde euro premie.

Voor de meeste premiesoorten beschikken we slechts over nauwkeurige becijferde gegevens vanaf 2012. Vanaf deze datum werden de technische gegevens ingevoerd door Leefmilieu Brussel. Voorheen werd het systeem van de Energiepremies begeleid door SIBELGA (2004-2011). Aan de hand daarvan zullen we de energiebesparingen kunnen berekenen. Daarentegen nemen we als hypothese, omwille van het ontbreken van gegevens buiten het aantal premies die voor de periode 2004-2011 werden toegekend, dat de besparing door alle premiesoorten in die jaren overeenkomt met de gemiddelde besparing per premie voor de jaren 2012 tot 2016, vermenigvuldigd met het aantal premies voor de jaren 2004 tot 2011.



**2. ENERGIEBESPARING (GWH) PER JAAR EN PER SOORT VAN PREMIE**
**Tabel 23 - Energiebesparing (GWh) per jaar en per soort van premie**

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
B1 - Dakisolatie	28,53	33,49	40,92	46,73	39,70	35,70
B2 - Muurisolatie	5,70	8,79	15,18	10,46	10,68	8,79
B3 - Vloerisolatie	1,43	1,27	2,06	2,01	1,90	1,61
B4 - Superisolerende beglazing	13,41	14,85	14,78	12,80	11,07	8,77
B10 - Passief of lage-energie	0,41	1,83	1,31	8,38	2,63	0,25
C1 – Verwarmingsetel	4,85	6,68	6,25	6,39	6,73	6,45
C3 - Temperatuurregeling	1,53	1,77	2,02	2,60	1,91	1,54
C4/C5 - Warmtepomp	0,09	0,21	0,26	0,22	0,11	0,05
C7/D1 - Zonneboiler	0,39	0,31	0,20	0,17	0,10	0,04
D2 - Fotovoltaïsch systeem	0,04	0,08	0,05	0,27	0,26	-
E2 - Warmtekrachtkoppeling	0,49	0,23	1,14	0,73	0,26	-
E4 - Relighting	0,55	0,66	0,70	0,41	0,88	-
E5 - Frequentieregelaar	0,09	0,02	0,02	0,03	0,01	-
F - Efficiënte huishoudtoestellen	1,10	1,12	1,12	1,88	0,42	-
<b>Totaal</b>	<b>58,59</b>	<b>71,32</b>	<b>86,01</b>	<b>93,05</b>	<b>76,63</b>	<b>63,21</b>

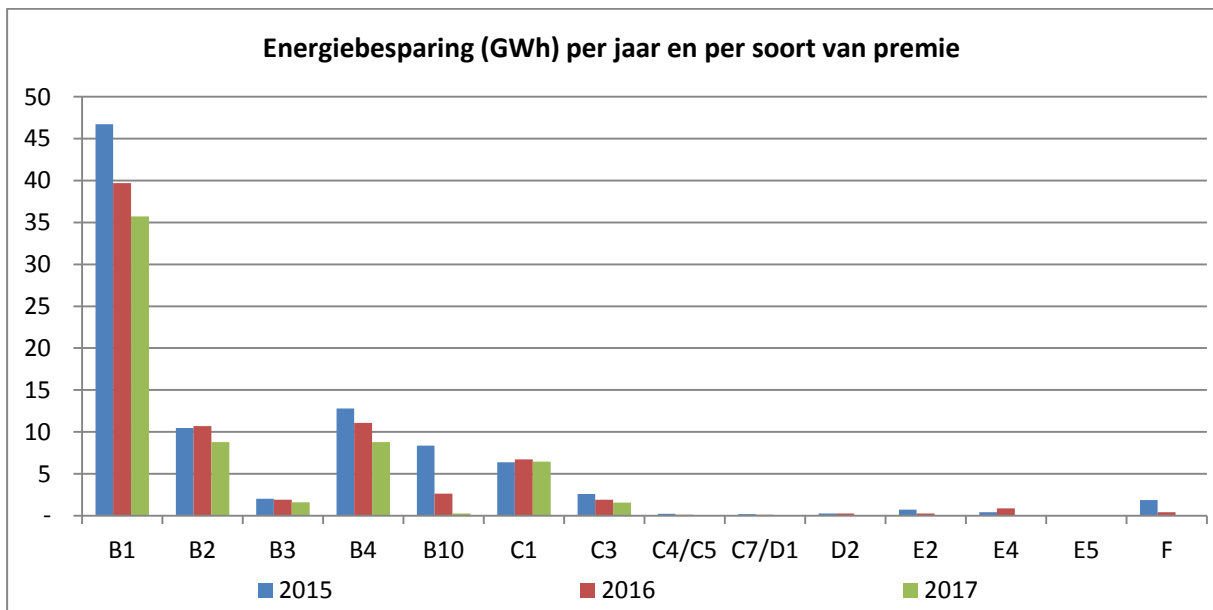
De tabel geeft de energiebesparing weer over het jaar waarin de premie werd uitbetaald. Deze besparing wordt uiteraard gecumuleerd over de looptijd van de investering (zie punten 3 en 4).

Het totale Brusselse energieverbruik in 2013 bedroeg 22.313 GWh<sup>19</sup>. De gebouwen (tertiair en residentieel) nemen meer dan 70% van dit verbruik voor hun rekening, met andere woorden ongeveer 16.667 GWh. Een gemiddeld Brussels gezin verbruikt ongeveer 15.300 kWh per jaar. Jaarlijks zorgen de Energiepremies bij ongeveer 5.000 Brusselse gezinnen voor een besparing in het verbruik.

<sup>19</sup> Gegeven uit de *Energiebalans van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2012-2014*.

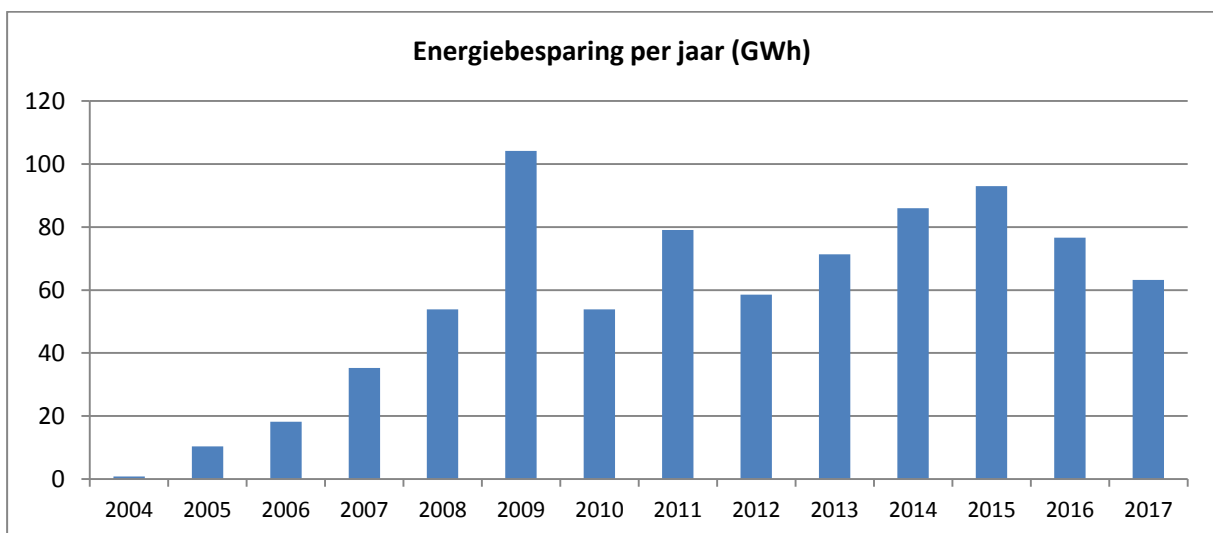


Figuur 30 - Energiebesparing (GWh) per jaar en per soort van premie



Jaarlijks staat de energiebesparing min of meer in verhouding met het in het jaar in kwestie uitgegeven budget. Dat verklaart de daling van de energiebesparingen in 2016 en 2017 ten opzichte van 2015. Bovendien blijkt het duidelijk dat sommige premies meer impact hebben dan andere. De isolatiepremie hebben immers een aanzienlijke impact op het totaal, net als de premie voor de verwarmingsketel.

Figuur 31 - Energiebesparing per jaar (GWh), sinds 2004, over alle premies heen



Tussen 2004 en 2008 ging het aantal categorieën gesubsidieerde premies van 2 naar 14. De evolutie van de energiebesparing is dus evenredig met deze verhoging. 2009 blijft evenwel het belangrijkste jaar, met een recordaantal fotovoltaïsche installaties.





### 3. ENERGIEBESPARING GECUMULEERD OVER DE LOOPTIJD VAN DE TECHNOLOGIEËN

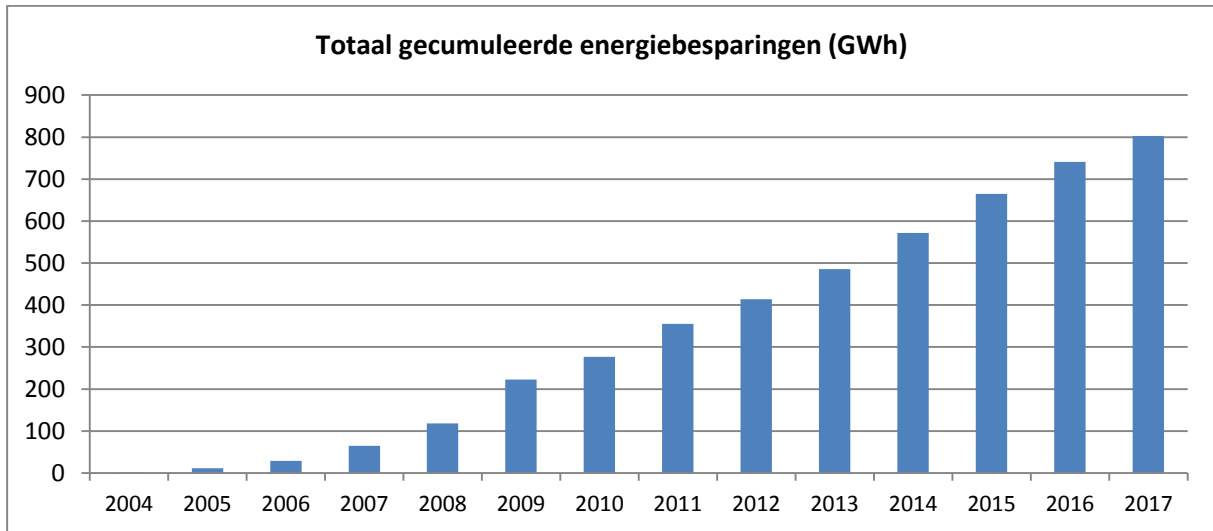
Elke gebruikte technologie heeft een zekere levensduur. Dakisolatie die nu wordt gelegd, zal immers zorgen voor een besparing van een zekere hoeveelheid energie over verschillende tientallen jaren. In onderstaande tabel de voor elke technologie overwogen hypothesen.

Tabel 24 - Hypothesen voor energiebesparing per technologie

Technologie (premietype)	Levensduur (jaar)
B1 - Dakisolatie	30
B2 - Muurisolatie	30
B3 - Vloerisolatie	30
B4 - Plaatsing van isolerende beglazing	30
B10 – Passief- / lage-energiegebouw	30
C1 - Gascondensatieketel	15
C3 – Warmteregulatie	10
C4/C5 - Warmtepomp	15
C7/D1 - zonneboiler	20
D2 - Zonnepanelen	25
E2 - Installatie voor warmtekrachtkoppeling	10
E4 – Verlichtingsinstallatie	20
E5 - Frequentieregelaar	10
F - Efficiënte huishoudtoestellen	15

De investeringen die verband houden met de in 2004 doorgevoerde premies hebben blijvend positieve effecten en leveren energiebesparingen op tot in 2017. Op die manier neemt de jaarlijkse energiebesparing tussen 2004 en 2017 alleen maar toe en komt ze uit op een totaal van 803,06 GWh, wat overeenstemt met een verminderde CO<sub>2</sub>-uitstoot van 159,31 kiloton over deze periode. Door deze energiebesparing te vergelijken met het totale eindenergieverbruik in het BHG (BISA 2013) hebben de energiepremies in 2017 een energiebesparing geïnduceerd van **3,3%**.

Figuur 32 - Totaal gecumuleerde energiebesparingen sinds 2004 in GWh



De energiewinst die wordt bewerkstelligd door de meeste sinds 2004 uitgevoerde werkzaamheden duurt eigenlijk nog een heel stuk na 2017 voort. Als men immers de besparingen berekent over de totale looptijd van elke tussen 2004 en 2017 geïnstalleerde technologie, verkrijgt men een volledige besparing van 21,48 TWh. Vermits er tot aan 2017 een totale besparing werd gerealiseerd van 4,76 TWh blijft er voor de volgende jaren een besparing over van 16,72 TWh.

#### 4. CO<sub>2</sub>-BESPARING

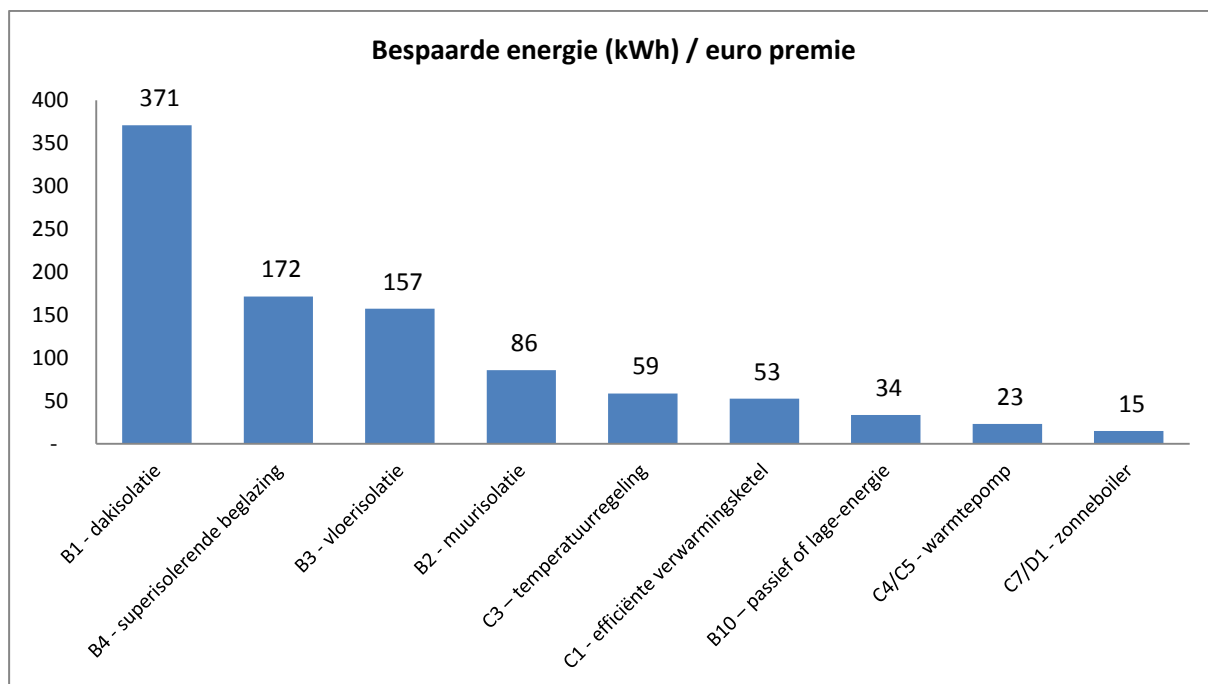
Vervolgens kan men dezelfde oefening doen voor vermeden koolzuurgas per jaar, gecumuleerd en over de looptijd van de verschillende technologieën. Men verkrijgt dan een besparing van 13,59 kt CO<sub>2</sub> voor het jaar 2017. Als men deze besparing sinds 2004 cumuleert, krijgt men 1,02 Mt vermeden CO<sub>2</sub>. Houdt men rekening met de looptijd van elke technologie, dan komt men uit bij een besparing van 4,62 Mt CO<sub>2</sub> die niet werd uitgestoten in de atmosfeer.



## 5. ENERGIEBESPARING IN FUNCTIE VAN HET TOEGEKENDE PREMIEBEDRAG

De geïnde premiebedragen dragen min of meer doeltreffend bij tot de vermindering van het energieverbruik van gebouwen.

Figuur 33 - Bespaarde energie (kWh) / euro premie



Deze grafiek geeft de bespaarde energie weer over de looptijd van de investering, in functie van elke uitgekeerde euro premie.

Premie B1 - dakisolatie blijft zowel in termen van subsidie als van energiebesparing de interessantste en nuttigste premie. Premie B4 - isolerende beglazing komt op de tweede plaats, hoewel het premiebedrag heel laag ligt.

## BESLUIT: HET HUIDIGE SYSTEEM

### 1. HET SYSTEEM VAN DE 'ENERGIEPREMIES'

Als uithangbord van een stimulerend en duurzaam energiebeleid zijn energiepremies een investeringssteunmaatregel die Brusselaars informeert en stimuleert, zodat zij de beste keuze maken bij de energierenovatie van een gebouw en hun energieverbruik - en factuur - kunnen terugschroeven. De premies leveren aldus een niet geringe bijdrage tot de geïntegreerde doelstellingen van het Gewest wat betreft het "Lucht-Klimaat-Energieplan" voor 2020, 2030 en 2050.

Bovendien ondersteunt het systeem een keuze van oplossingen die, in het bijzonder voor renovaties, maar ook voor nieuwbouw, energie-efficiënter - zo niet vernieuwender - zijn dan wat de markt spontaan aanbiedt. Het ondersteunt bovendien ook de Brusselse renovatie- en bouwmarkt.

Van 2004 tot 2011 werd het systeem van de energiepremies uitgevoerd door SIBELGA. Vandaag wordt het technisch en administratief beheerd door Leefmilieu Brussel.

Concreet berust het systeem van de energiepremies op 3 pijlers:

- een **uitvoeringsprogramma** dat elk jaar de technische en financiële kenmerken van de premies definieert; de jaarlijkse herziening zorgt ervoor dat het wordt afgestemd om de meest geavanceerde technologieën die op de markt beschikbaar zijn;
- een **begrotingsmachtiging** die de beschikbare jaarlijkse begroting voor het premiestelsel bepaalt;
- een **interministerieel protocolakkoord** dat de procedure van de betaling van de premies vlotter laat verlopen.

Sinds 2011 wordt bovendien rekening gehouden met **sociale maatstaven**. Dit betekent dat men bij de berekening van het premiebedrag rekening houdt met 3 inkomenscategorieën en dat woningen die in een RVOHR-zone gelegen zijn (met inbegrip van de Wijkcontracten en het SVG-gebied), automatisch een verhoogde premie krijgen. Jaar na jaar heeft het systeem van aanpassing van de premies aan de inkomens zijn doel bereikt: gezinnen met een laag inkomen genieten doorgaans een grotere terugbetaling van hun investering dan andere gezinnen.

Het systeem heeft ook neveneffecten: de vaststelling dat er bij de aanvragers een aanzienlijk aantal huiseigenaars-bewoners zijn, doet de vraag van de energierenovatie van huurwoningen rijzen en induceert in 2012 de voorbereiding van een technisch-juridische studie over de 'huisvestingskosten' met de bedoeling om, bij renovaties, de verlaagde energiekosten te verdelen tussen de eigenaars en de huurders. In april 2017 kwam deze studie er.<sup>20</sup> De conclusies tonen aan dat men er in het bijzonder op moet letten dat de Energiepremies echte stimuli zijn voor de eigenaars die het gebouw niet bewonen en hen aanzetten tot energie-efficiënte werkzaamheden die zich niet louter beperken tot het zich in orde stellen met de geldende normen. In 2016 werd er een stimulans in de vorm van een aanvullende premie ingevoerd.

---

<sup>20</sup> Uitvoering van een proefproject omtrent de verdeling van de terugbetaling van een energie-investering in een woning binnen het dubbele-plafondsysteem bij eigenaars- en hun huurdersduo's in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.



## 2. 2016: EEN JAAR VAN VERANDERINGEN

In het programma voor het stelsel van Energiepremies voor 2016 is rekening gehouden met heel wat lessen die in het verslag 2015 getrokken worden. Het wil rationeler zijn voor de meest doeltreffende werkzaamheden (audit, isolatie en verwarming), maar ook meer oog hebben voor eenieders behoefte: er werden nieuwe doelgroepen bepaald, die vanaf nu automatisch gekoppeld worden aan inkomenscategorie C (lage inkomens). Het gaat om:

- collectiviteiten;
- mede-eigendommen;
- eigenaars-verhuurders.

Het premiestelsel werd over meer dan een jaar gestabiliseerd, zodat aanvragers hun werkzaamheden beter kunnen plannen. De voorkeursbedragen voor de doelgroepen hebben evenwel niet het verhoopte effect behaald. 2016 tikte dan ook af op een sterke onderbenutting van de beschikbare middelen.

## 3. DE BECIJFERDE RESULTATEN VAN 2017, DE DOELGROEPEN NEMEN HET STELSEL OVER EN ZIJN DUIDELIJK IN STIJGENDE LIJN

In 2017 vond er ten opzichte van het jaar ervoor geen ingrijpende wijziging van het stelsel plaats, met uitzondering van de verbreding van de voorkeurscategorie naar nieuwe collectiviteiten. Het beschikbare budget bedroeg 21,6 miljoen euro waarvan er 12 miljoen euro werd gebruikt voor de uitbetaling van ongeveer 7.600 premies. Als we even stilstaan bij de budgettaire verdeling stellen we vast dat de toegekende premies:

- vooral werden toegekend aan **gezinnen**, die nagenoeg 90% van de toegekende premies ontvingen, wat 67% van het totale uitgekeerde bedrag vertegenwoordigt; deze premies gingen voor 67% naar de bewoners van de goeden;
- vooral betrekking hadden op werken aan de **woningen**: dat was het geval voor 97% van de toegekende premies, wat 89% van het uitgekeerde totaalbedrag vertegenwoordigt;
- voornamelijk op **renovatie** werkzaamheden betrekking hadden;
- voornamelijk, over de verschillende sectoren heen, gingen naar dakisolatie (30% van de bedragen), dan muurisolatie (24%) en tot slot de plaatsing van efficiënte verwarmingsketels (24%).

Het opnemen van nieuwe doelgroepen in categorie C verhoogde het budget met om en bij 940K. Dit bedrag verdubbelde ten opzichte van 2016, maar is evenwel ontoereikend om de vereenvoudiging van het premiestelsel 2016 op te vullen en het volledige beschikbare budget van 22 miljoen euro te gebruiken.

Een van de grote nieuwigheden van het premiestelsel 2017 is de mogelijkheid voor de aanvrager (gezinnen en mede-eigendommen) om zijn premieaanvraag via het elektronische loket IRISbox online in te dienen. In 2017 gebeurde 5% van de aanvragen via deze applicatie, maar het zijn er steeds meer. Aanvragen per e-mail (57%) komen het vaakst voor, gevolgd door de per post verzonden aanvragen (38%).



#### 4. KORTOM, EEN SYSTEEM DAT BERUST OP BEPROEFDE INSTRUMENTEN DIE VOORTDUREND WORDEN BIJGESTELD, MAAR MOMENTEEL BEGROTINGSGEWIJS ONDERBENUT WORDEN

De 3 pijlers van het systeem werden beproefd door de toestroom van aanvragen in 2012-2013 en de daaruit voortvloeiende schuld en aanzuiveringsmaatregelen. Hun gezamenlijke werking blijft bemoedigende resultaten opleveren.

Algemeen heeft het systeem het belang aangetoond van een sterk informatiesysteem, dat voortdurend wordt beoordeeld en bijgesteld. Het werd verder geoptimaliseerd door de invoering van een informaticatoepassing voor de behandeling van de premies in 2012.

In het programma voor het stelsel met Energiepremies voor 2016 en 2017 is rekening gehouden met heel wat lessen die in het verslag van het jaar 2015 getrokken worden. Het staat nu rationeler ten aanzien van de efficiëntste werkzaamheden (audit, isolatie en verwarming), maar heeft ook meer oog voor ieders noden. De voorkeursbedragen voor de doelgroepen beginnen daarenboven het verhoopte effect te krijgen en hoewel het jaar eindigt op een zware onderbenutting van de beschikbare middelen zijn de aan deze doelgroep toegekende bedragen, het moet gezegd, op een jaar tijd verdubbeld.

De Brusselse Hoofdstedelijke Regering heeft op 19 oktober 2017 het stelsel van de Energiepremies voor 2018 goedgekeurd, met behoud van het globale budget van ongeveer 22 miljoen euro. Dit jaar werd er evenmin een ingrijpende wijziging van het ingevoerde stelsel gestart. Het stelsel van 2018 is geënt op de vereenvoudiging en de stabiliteit van in 2016, net zoals dat het geval was voor het stelsel van 2017. In 2018 werden er daarentegen enkele lichte wijzigingen aangebracht, namelijk de toevoeging van nieuwe doelgroepen aan de voorkeurscategorie, maar vooral de verhoging van de bedragen voor premie B1 - dakisolatie. Deze verhoging van het premiebedrag, gecombineerd met een versoepeling van de administratieve voorwaarde omtrent de indiening van de premiedossiers (1 jaar na de laatste factuur in plaats van 4 maanden), zal de tendens van onderbenutting van het budget ongetwijfeld helpen tegengaan. Als een gevolg van de resultaten van de twee tevredenheidsenquêtes in 2017 zal er bovendien heel 2018 lang bijzondere aandacht uitgaan naar de bouwprofessionals, zodat ze telkens over de recentste informatie over de Energiepremies kunnen beschikken.

Binnenkort komt er een denkoefening omtrent een voorstel voor een premiestelsel 2019 dat in de lijn blijft van de herziening in 2016, maar ook een betere benutting toelaat van de budgettaire middelen die tot onze beschikking staan.

